
Konflikt, upplevelse och utformning

En studie om olika aktörers föreställningar om offentliga rum

Malin Bergman
Examensarbete
Masterprogrammet i Fysisk Planering
Blekinge Tekniska Högskola
Augusti 2012

Blekinge Tekniska Högskola

Sektionen för planering och mediedesign

Författare: Malin Bergman

Titel: Konflikt, upplevelse och utformning: en studie om olika aktörers föreställningar om offentliga rum

Nyckelord: fysisk planering, förändring, konstruktion, offentliga rum, kommun, arkitekter, planerare, medborgare, stadsplanering

Handledare: Karl Bergman

Program: Masterprogrammet i Fysisk Planering

Kurs: Masterarbete i Fysisk Planering FM2503

Omfattning: 30 hp

Utgivningsort: Karlskrona

Datum: 2012-08-30

Sammanfattning

Det överordnade temat för uppsatsen är det offentliga rummets konstruktion och förändring. Det preciserade syftet är att i en nutida kontext undersöka och analysera olika aktörers föreställningar om det offentliga rummet och vilka konsekvenser aktörernas föreställningar leder till i förändringen av det offentliga rummet.

Följande frågor ställs för att i en nutida kontext undersöka och analysera aktörernas föreställningar om det offentliga rummet och vilka konsekvenser aktörernas föreställningar leder till i förändringen av det offentliga rummet:

- ▶ Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycks av medborgarna i en konkret detaljplaneprocess?
- ▶ Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycker kommunen?
- ▶ Vilken betydelse tillmäter arkitekten arkitekturen i konstruktionen av det offentliga rummet?

Undersökningens övergripande forskningsdesign är en fallstudie och fallet som undersökts är station Triangeln med omgivning i Malmö. Det empiriska materialet består av tidningsartiklar, kommunala planhandlingar, intervjuer och jurymotiveringar och deras hållbarhet kommer prövas med hjälp av triangulering. Det empiriska materialet har analyserats med hjälp av en innehållsanalys som är både kvantitativ och kvalitativ. Innehållsansalysens fokus har varit att undersöka förekomsten av vissa nyckelord i det empiriska materialet. Det empiriska materialet har varit kopplat till tre olika aktörer, medborgarna, kommunen och planerarna samt arkitekterna. Resultatet av innehållsansalysen har legat till grund för att avgöra vilka teoretiska rumsliga perspektiv som aktörernas föreställningar rör sig inom.

Analysen av undersökningen visar att medborgarnas föreställningar om offentliga rum inte återfinns inom samma rumsliga perspektiv som det rumsliga perspektiv som kommunen och planerarna samt arkitekterna befinner sig inom. Den viktigaste slutsatsen är att kommunen och planerarna behöver vidga sin föreställning om det offentliga rummet till att också låta deras föreställningar omfatta de rumsliga perspektiv som medborgarnas föreställningar befinner sig inom. Konsekvensen av att kommunen och planerarna inte möter medborgarna i deras rumsliga perspektiv är att det i brytpunkten mellan de olika rumsligheterna uppstår en konflikt om hur det offentliga rummet ska användas.

Förord

I sann Nobelpris-anda vill jag utropa ”Äntligen!”, för det är så jag känner nu när mitt sista åtagande vid masterprogrammet i Fysisk Planering är klart. Det har varit en händelserik resa och även fast det känns skönt att vara klar, är den glädje jag känner blandad med vemod.

Jag må vara den som har skrivit varenda ord i uppsatsen men den hade inte blivit vad den är utan bidrag från människor runt omkring mig:

Tack till Kalle, min handledare, för konstruktiv feedback, stabilitet och lugnande ord under arbetets gång.

Tack till mina informanter som ställde upp med sin tid och deltog i intervjuer vilka bidrog med värdefulla insikter, förståelse och viktig sakkunskap till uppsatsen.

Tack till familj och vänner för kommentarer, tips och råd, men också för fika, middagar, matlådor, kramar, dans, underhållning och pepp.

Malin Bergman
Augusti 2012
Malmö

Innehållsförteckning

Inledning	7
Problemformulering	7
Syfte	8
Frågeställningar	8
Metod	9
Den övergripande forskningsdesignen: fallstudie	9
Det empiriska materialet bearbetas med innehållsanalys	10
Att samla in data från olika perspektiv: datatriangulering	11
Insamling av data genom intervjuer	12
Avgränsning av det empiriska materialet	14
Genomförandet av innehållsanalysen	15
Forskningsöversikt	19
Inledning	19
Olika perspektiv på offentligt och privat	20
Planerarens rum vs. det levda rummet	23
Offentliga rum idag	24
Förändring av offentliga rum	26
Inkludering och exkludering	29
Artefakter och fysisk utformning och deras påverkan på inkludering och exkludering	30
Summering av forskningsöversikten	32
Två teoretiska perspektiv på rum	34
Harvey	34
Lefebvre	34
Summering av Harvey och Lefebvre	35

Resultat från analysen av det empiriska materialet	37
Medborgarna: samrådsyttranden från samrådsredogörelsen från detaljplan antagen 2009	37
Medborgarna: tidningsartiklar från 2010-2012	42
Kommunen och planerarna: intervjuer från 2012	48
Arkitekterna: jurymotiveringar från arkitekturpriserna 2000-2011	52
Aktörernas teoretiska perspektiv på offentliga rum	56
Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycks av medborgarna i en konkret detaljplaneprocess?	57
Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycker kommunen?	57
Vilken betydelse tillmäter arkitekten arkitekturen i konstruktionen av det offentliga rummet?	58
Slutsatser	60
Förslag till fortsatt forskning	60
Källförteckning	62
Lista över använda jurymotiveringar från arkitekturpriserna	64
Lista över använda artiklar från Sydsvenskans hemsida	65

Inledning

När du går till jobbet, till affären, till gymmet rör du dig i stadens offentliga rum. Det är något som finns där hela tiden över hela staden, utan att du tänker på det. Offentliga rum hör staden till och kan upplevas beständiga men förändras konstant beroende på vilka människor som rör sig i det. Förändringen är också beroende av vad människorna som rör sig i det offentliga rummet gör. Det är detta som är det intressanta med offentliga rum. Den ständigt pågående förändringen som sker utan att du tänker på det. Du är dessutom en viktig pusselbit i förändringen av det offentliga rummet. Vilka delar av ditt privata jag, alltså hur du väljer att använda det offentliga rummet, utmanar föreställningen av vad som hör till den offentliga sfären och vad som hör till den privata. Din användning av det offentliga rummet kan antingen leda till en samstämmighet kring vad som accepteras i det offentliga rummet eller till konflikter. När konflikter utmanar normen om vad som är lämpligt i det offentliga rummet tänjs gränsen mellan vad som anses vara privat och vad som anses vara offentligt. Tjänjningen av gränsen är en del av den ständiga förändringen som sker i offentliga rum.

Vad det offentliga rummet betyder för staden under 2000-talet, hur det används och vilka förväntningar som kan omge det, anas i följande två citat:

”Malmö stad tilldelas priset för sin utveckling av strategin att använda det offentliga rummet för att stödja stadens utveckling. Arbetet pekar på de offentliga rummens betydelse för social mångfald, innovationskultur, attraktivitet och en långsiktigt hållbar stadsutveckling i en kunskapsekonomi.” (Malmö stad, 2012)

”Innanför den generösa öppningen möter inget inbjudande offentligt rum utan endast Skånetrafikens illa programmerade biljettautomater, arkitekturen [så!] uppgift är endast att föra besökarna vidare, nedför rulltrappor genom grå betongestetik förbi ett och annat konstverk, fram till en lika grå perrong.” (Gullbring, 2011)

Citaten visar att det offentliga rummet kan ha olika betydelse för staden och att ett offentligt rum enligt somliga aktörer bör se ut på ett visst sätt. De flesta människor har en idé om vad ett offentligt rum är. Det offentliga rummets förändring och konstruktion är beroende av vilka aktörer som använder det och hur de uttrycker sig om det. Men, vad händer när olika aktörer ser det offentliga rummet utifrån olika perspektiv? Det är det som är det intressanta.

Problemformulering

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i diskussionen om offentliga och privata rum. Det centrala i undersökningen är förändringar och föreställningar som rör det offentliga rummet. Att lägga till eller ta bort funktioner i staden förändrar stadens helhet, men vilka konsekvenser får funktionsförändringar på stadens offentliga rum? Uppstår det konflikter på grund av funktionsförändringarna? Påverkar funktionsförändringar aktörers föreställningar om det offentliga rummet? Hur påverkas

medborgarna av förändringar i det offentliga rummet? Uppstår det konflikter mellan olika aktörer kring användningen av det offentliga rummet? Hur det offentliga rummet uppfattas är beroende av hur det privata rummet föreställs och används. Kommunen ansvarar för att ha en politiskt förankrad vision av staden och stadens utveckling. Branschorgan såsom Sveriges Arkitekter har föreställningar och visioner om det offentliga rummet, men också om stadens arkitektur och vilken roll den spelar i det offentliga rummet. Medborgarna, människorna som lever i staden skapar sig egna föreställningar om det offentliga rummet, hur det ska användas och hur det faktiskt används. *Det som undersöks i den här uppsatsen bottnar sammanfattningsvis i problematiken kring olika aktörers olika perspektiv på konstruktion och förändring av offentliga rum och vilka konsekvenser det får vid funktionsförändringar av offentliga platser i staden.*

Syfte

Det överordnade temat för uppsatsen är alltså det offentliga rummets konstruktion och förändring. Det preciserade syftet är att i en nutida kontext undersöka och analysera olika aktörers föreställningar om det offentliga rummet och vilka konsekvenser aktörernas föreställningar leder till i förändringen av det offentliga rummet.

Frågeställningar

Följande frågor ställs för att i en nutida kontext undersöka och analysera aktörernas föreställningar om det offentliga rummet och vilka konsekvenser aktörernas föreställningar leder till i förändringen av det offentliga rummet:

- ▶ Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycks av medborgarna i en konkret detaljplaneprocess?
- ▶ Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycker kommunen?
- ▶ Vilken betydelse tillmäter arkitekten arkitekturen i konstruktionen av det offentliga rummet?

Metod

Uppsatsen kommer genomföras med fallstudie som den övergripande forskningsdesignen. Källmaterialet består av intervjuer, tidningsartiklar, jurymotiveringar och kommunala planhandlingar och deras hållbarhet kommer prövas med hjälp av triangulering. Det empiriska materialet kommer därefter analyseras med hjälp av en innehållsanalys.

Den övergripande forskningsdesignen: fallstudie

Enligt Denscombe (2009, s. 59-60) är det som utmärker fallstudier att den är inriktad på en enda undersökningsenhet och att målet är att belysa det generella genom att titta på det enskilda. Detta är den främsta anledningen till varför en fallstudie är den övergripande forskningsdesignen för undersökningen om offentliga rum. När forskaren vill undersöka en fråga på djupet och få en förklaring som kan hantera komplexiteten och subtiliteterna i verkliga situationer är det extra lämpligt att använda sig av en fallstudie (Denscombe, 2009, s. 62 och Yin, 2008, s. 18). Förändring och konstruktion av offentliga rum är komplext och ska därför undersökas på djupet, anser jag.

För att genomföra den här fallstudien har jag valt att undersöka station Triangeln i Malmö. Anledningen till att jag valt station Triangeln är att den är en förändring av Malmös stadsbild och offentliga rum och för att Malmö stad uttryckt att utformningen av platsen och stationsbyggnaden har betydelse. Enligt Malmö stad (2008, s. 12) innebär utvecklingen av Triangeln-området en kvalitetsförbättring av innerstaden och att området kring station Triangeln integreras med innerstaden genom nya funktioner, bättre stråk, kopplingar och attraktiva mötesplatser (Malmö stad, 2008, s. 21). Utformningen av platsen framför stationen och entrén till stationen kommer få stor betydelse för hur platsen kommer upplevas och användas (Malmö stad, 2008, s. 32). Samtidigt kommer gång- och cykeltrafiken bli mer intensiv när station Triangeln öppnar (Malmö stad, 2008, s. 50).

En fallstudie kräver att forskaren väljer ett fall bland flera. När ett fall väljs ut är det viktigt att tänka på två saker: för det första att fallen inte väljs slumpmässigt utan efter kända attribut. För det andra att det attribut som används måste vara explicit och förankrat i metodologin (Denscombe, 2009, s. 63-64). Station Triangeln har valts efter följande attribut; eftersom det är ett tillägg av ett offentligt rum i Malmö och det därmed förändrar stadsbilden, eftersom station Triangeln är ett konstruerat rum med en upphovsman (och inte ett resultat av människors spontana användning) och för att stationsbyggnaden har fått pris för sin höga arkitektoniska kvalitet.

Vissa författare menar att fallstudier är synonymt med kvalitativ forskning (Bryman, 1997, s. 106). Klart är i alla fall att kvalitativa metoders och kvalitativ datas styrka är att de visar på totalsituationen och en sådan helhetsbild skapar möjlighet för ökad förståelse av sociala processer och sammanhang (Holme & Solvang, 1997, s. 79). Den kvalitativa forskaren har bättre möjligheter än den kvantitative att studera sambanden mellan händelser och aktiviteter och att utforska människors tolkningar (Bryman, 1997, s. 122-123). I den här uppsatsen kommer fallstudien ha både kvantitativa och kvalitativa inslag.

Fördelar med fallstudier

Att forskaren kan använda sig av en rad olika källor, typer av data och forskningsmetoder är en av fallstudiens starka sidor. Detta innebär att observationer av en händelse kan dokumenteras till exempel genom dokument från officiella möten likaväl som informella intervjuer med de som är inblandade (Denscombe, 2009, s. 61). För fallet station Triangeln finns det viktigt källmaterial från flera olika datakällor och genom att använda fallstudien som övergripande metod utnyttjas denna fördel.

Nackdelar med fallstudier

Den största nackdelen med fallstudier anser Denscombe (2009, s. 72) är att den är känslig för kritik vad gäller trovärdigheten i den generalisering som görs utifrån resultatet. Detta gäller för fallet station Triangeln och för att motverka detta kommer jag sträva efter att vara tydlig med vad som är specifikt med det här fallet jämfört med förändring och konstruktion av offentliga rum i allmänhet.

Det empiriska materialet bearbetas med innehållsanalys

Innehållsanalys är en metod som hjälper forskaren att analysera innehållet i ett eller flera dokument av lika eller olika typ (Denscombe, 2009, s. 307 och Bryman, 2008, s. 275). Analysen görs genom att forskaren kvantifierar innehållet på ett systematiskt sätt med hjälp av förbestämda kategorier eller nyckelord. Fördelen är att det då är enkelt att genomföra undersökningen igen och för uppsatsen innebär det en öppenhet kring hur undersökningen genomfördes vilket bidrar till en större trovärdighet för de generaliseringar som görs med hjälp av resultaten (Bryman, 2008, s. 275).

Poängen med innehållsanalysen ligger i hur något värderas eller framställs. Det kan exempelvis handla om ifall något värderas positivt eller negativt, eller om det finns en skillnad i värdering mellan olika källor, eller till och med om samma källor gör olika värderingar av olika fenomen (Bergström och Boréus, 2000, s. 48). I den här uppsatsen är fokus att undersöka om föreställningarna om offentliga rum skiljer sig åt mellan olika aktörer. Möjligheten med innehållsanalys är också att den kan avslöja "dolda" sidor av det som kommuniceras med en text (Denscombe, 2009, s. 308). Idéen är att en text, oavsett vad som var författarens avsikt, innehåller ledtrådar om ett djupare och kanske oavsiktligt budskap som också kommuniceras. Detta gör att texterna tillsammans kan säga något annat än det som sägs rakt ut, vilket jag hoppas kommer göra resultaten mer fylliga.

"Close reading" är en form av innehållsanalys. Det bygger på att det är missvisande att låta en begränsad del av diskursen representera hela texten och därmed mena att den är mer avslöjande än närläsning ("close reading") av hela texten. Precis som vid användning av citat är kontexten av vital betydelse för förståelsen av texten (Rydin, 2003, s. 183). Fokus i en kvalitativ innehållsanalys är att "det viktigaste inte är hur många gånger utan hur något sägs" (Bergström och Boréus, 2000, s. 78). I den här uppsatsen har jag analyserat nyckelord i fyra olika dokumenttyper: samrådsyttranden, tidningsartiklar, intervjuer och jurymotiveringar.

Fokus för alla nyckelorden är att de återfinns i ett sammanhang som har koppling till offentliga rum och till station Triangeln. Innehållsanalysen som genomförts i den här uppsatsen är både kvantitativ och kvalitativ. Först är den kvantitativ för att avgöra vilka texter och nyckelord från de fyra dokumenttyperna som är lämpliga att sedan analysera kvalitativt.

Fördelar med innehållsanalys

Fördelen med innehållsanalys är att det är en transparent undersökningsmetod. Hur de olika kategorierna eller nyckelorden väljs ut kan tydligt ställas upp vilket gör att undersökningen kan replikeras. Detta gör också att uppföljningsstudier är genomförbara (Bryman, 2008, s. 288). I den här undersökningen om föreställningar kring konstruktion och förändring av offentliga rum är det en styrka eftersom en transparent analysmetod ökar trovärdigheten i resultatet. Innehållsanalys är också en flexibel metod eftersom den kan appliceras på en stor mängd ostrukturerade informationer (Bryman, 2008, s. 289) och det är fördel eftersom den här undersökningen innehåller empiriskt material som är ostrukturerat.

Eftersom innehållsanalysen inte innehåller deltagare och därför inte behöver ta hänsyn till forskarens påverkan, anses det vara en diskret metod (Bryman, 2008, s. 289). Därmed kan den också ses som en icke reaktiv metod. Det innebär att texten som analyseras inte skrevs med avsikten eller vetskapen om att den skulle analyseras med en innehållsanalys. Något som däremot är viktigt att tänka på i den här undersökningen är att intervjutranskriberingar kan ha influerats av en reaktiv verkan, även om själva innehållsanalysen i sig inte är reaktiv.

Nackdelar med innehållsanalys

Nackdelen med innehållsanalys är att den kan ha svårt att hantera textens underförstådda mening (Denscombe, 2009, s. 308-309). För att möta denna nackdel ämnar jag se med kvalitativa glasögon på texterna som analyseras i den här uppsatsen. Det viktiga kommer vara hur och i vilken kontext som nyckelorden återfinns.

En innehållsanalys kan aldrig vara bättre än de dokument som den baseras på. Varje dokument bör bedömas efter kriterier som dess äkthet, trovärdighet och representativitet (Scott, 1990, se Bryman, 2008, s. 291). För den här uppsatsen innebär det att äktheten i dokument från Malmö stad och Sveriges Arkitekter ses som tillförlitlig. Intervjuerna och tidningsartiklarna anses äkta, men präglas av det sammanhang de tillkom i. Trovärdigheten i dokumenten från Malmö stad, Sveriges Arkitekter och intervjuerna bedömer jag som hög. När det gäller tidningsartiklarna tar jag del av information som redan tolkats en gång och därför anser jag att trovärdigheten sänks. Representativiteten för jurymotiveringarna, intervjuerna, de kommunala planhandlingarna och tidningsartiklarna menar jag är god i förhållande till uppsatsens ämne.

Att samla in data från olika perspektiv: datatriangulering

Triangulering innebär enligt Denscombe (2009, s. 184) att du betraktar saker från mer än ett perspektiv för att uppnå en bättre förståelse för det

som undersöks. Det kan exempelvis göras genom att olika metoder, olika datakällor eller olika forskare används i samma studie. I den här uppsatsen används triangulering av olika datakällor och det innebär att fyndens validitet kontrolleras genom användning av olika informationskällor (Denscombe, 2009, s. 186). Datan som jämförs kommer från olika informanter vilket innebär att jag också tillämpar informanttriangulering.

Fördel med triangulering

Fördelen med triangulering är att en fullständigare bild av fynden kan uppnås genom att triangulering producerar kompletterande data. Det gör att forskaren kan känna sig säkrare på sina forskningsresultat eftersom bekräftelsen av fynden ökar datans validitet (Denscombe, 2009, s. 188-189). För fallet station Triangeln innebär detta att aspekter kring konstruktion och förändring av offentliga rum kan få ökad trovärdighet. Dock påpekas att triangulering inte ska betraktas som ett bevis på att forskaren har "rätt". Istället är trianguleringens möjlighet att den kan "tillhandahålla mer stöd" eller "reducera risken" för fel (Denscombe, 2009, s. 189).

Nackdel med triangulering

Nackdelen med datatriangulering är att det kan finnas ett implicit antagande att datan från de olika perspektiven faktiskt kommer att stödja varandra. Om de olika datakällorna inte stödjer varandra bör forskaren undersöka situationen närmare för att försöka förklara orsaken till de kontrasterande fynden (Denscombe, 2009, s. 190). Det går inte att förutsäga om datakällorna i den här undersökningen kommer att komplettera varandra eller inte och därför är detta en risk jag får ta.

Insamling av data genom intervjuer

En forskningsintervju genomförs som en del i forskning där avsikten är att producera material som kommer användas i forskningssyfte, vilket både den intervjuade och intervjuaren är medvetna om. Poängen är att det är forskaren som bestämmer dagordningen för diskussionen och att hur mycket den styrs av forskaren beror på intervjustilen (Denscombe, 2009, s. 231-232). Att bli intervjuad är krävande eftersom det handlar om att motivera och argumentera för sina åsikter (Holme & Solvang, 1997, s.105). Om forskaren klarar av att styra och lyssna på samma gång kan den intervjuade uppleva att forskaren verkligen lyssnar och att den intervjuades uppfattning tas på allvar. Det kan leda till att relationen som uppstår präglas av tillit och då blir undersökningssituationen meningsfull för båda parter.

Intervjuer används lämpligast när mer subtila och komplexa fenomen ska undersökas. Det är också användbart med intervjuer när forskaren har kontakt med nyckelpersoner som är beredda att dela med sig av privilegierad information som kanske andra saknar (Denscombe, 2009, s. 232-233). Den vanligaste typen av intervjuer kallas enligt Denscombe (2009, s. 235) för personliga intervjuer. De är enkla att arrangera och förstå eftersom de uppfattningar och synpunkter som uttrycks under intervjun kommer från en enda person. Det finns olika intervjustilar och

en av dem kallas för semistrukturerad. Det innebär att forskaren har förberett en lista med frågor men är flexibel med i vilken ordning de diskuteras. Den semistrukturerade intervjun präglas av att den intervjuade ska få möjlighet att utveckla sina idéer (Denscombe, 2009, s. 234-235). Intervjuerna som genomförts i den här uppsatsen har varit personliga och semistrukturerade.

Jag har genomfört tre intervjuer med aktörer som varit delaktiga i processen kring station Triangeln. Två av intervjupersonerna arbetar på Malmö stad och den tredje på ett privat företag. För att hitta personer att intervjua letade jag upp en person på Malmö stad som var lämplig i relation till uppsatsens ämne. Informant 1 var lämplig på grund av sitt arbete med detaljplanen som reglerar station Triangeln och dess omgivning. Därefter bad jag informant 1 rekommendera två personer som hen ansåg lämpliga. Jag tog sedan kontakt med förslagen och bedömde och fann dem båda lämpliga. Den första personen som informant 1 rekommenderade har varit projektledare först för Citytunneln och därefter för utformningen av platserna som är belägna vid station Triangelns båda uppgångar (benämns härnäst som informant 2). Den andra personen som informant 1 rekommenderade arbetar på det privata företaget med den nya bebyggelsen som kommer till i samma kvarter som Triangelns köpcentrum (benämns härnäst som informant 3). Jag har valt att anonymisera informanterna eftersom fallet som undersöks var välbevakat i media när jag startade arbetet med uppsatsen och jag ville inte riskera att stå utan den förståelse och kunskap som intervjuerna bidragit med. En av informanterna har också efterfrågat möjligheten att få vara anonym.

Fördelar med intervjuer

Den första fördelen med intervjuer är att de kan producera djupgående data som kan leda till värdefulla insikter som har grund i djupgående information och kunskaper från nyckelpersoner (Denscombe, 2009, s. 267). Uppsatsens övergripande forskningsdesign (fallstudie) är en undersökning som sker på djupet och därför är det lämpligt att samla in det empiriska materialet med en metod som producerar djupgående data.

Den andra fördelen med intervjuer är direktkontakten som sker vid en intervju och som gör att metoden har hög svarsfrekvens och en validitet som kan kontrolleras (Denscombe, 2009, s. 268). Eftersom nackdelen med uppsatsens övergripande forskningsdesign är att den kan brista i trovärdigheten kring resultatens generaliseringar är det viktigt att metoderna för att samla in det empiriska materialet har hög trovärdighet.

Nackdelar med intervjuer

Den första nackdelen med intervjuer är att de är tidskrävande. Den andra, att tillförlitligheten kan ifrågasättas eftersom intervjuarens och sammanhangets påverkan kan göra det svårt att uppnå konsistens och objektivitet. Den tredje nackdelen är de hämningar som användandet av en bandspelare kan skapa (Denscombe, 2009, s. 268-269). För att möta nackdelarna har jag planerat in extra tid för intervjuerna, strävat efter öppenhet kring hur intervjuerna genomförts och låtit bandspelaren vara på en stund före och efter själva intervjun.

Den sista nackdelen är den så kallade "intervjuareffekten". Undersökningar har visat att människor i en intervjusituation svarar olika beroende på hur de uppfattar intervjuaren. De vanligaste faktorerna som påverkar svaren är intervjuarens kön, ålder och etniska ursprung. Vilken påverkan forskarens identitet får beror också på vilken typ av ämne som diskuteras, särskilt om det är känsliga eller personliga frågor. En annan tendens är att den intervjuade ger de svar som hen tror att forskaren vill ha utifrån vad den intervjuade anser är forskarens ståndpunkt. Detta påverkar kvaliteten på datan som samlas in. Som forskare kan du inte ändra dina personliga kännetecken, men det som kan göras är en ansträngning för att vara artig, i tid, lyhörd och neutral (Denscombe, 2009, s. 244-245). I förberedelserna inför den här undersökningens intervjuer har jag beaktat vilken betydelse det har för den jag intervjuar att jag är en ung, vit kvinna med akademisk utbildning.

Avgränsning av det empiriska materialet

Källmaterialet som kommer att analyseras är samrådsredogörelsen från detaljplanen som behandlar utformningen av de båda stationsuppgångarna vid station Triangeln, transkriberingarna från de intervjuer jag genomfört, tidningsartiklar från Sydsvenskans hemsida som är publicerade mellan december 2010 och februari 2012 samt jurymotiveringarna från Siena-priset och Kasper Salin-priset från år 2000 till och med år 2011.

Samrådsyttrandena

Samrådsredogörelsen kommer från den detaljplan som antogs av Malmö stad i november 2009 (Malmö stad, 2009b). Detaljplanens syfte är enligt Malmö stad (2009a, s. 1) att göra det möjligt att bebygga den del av kvarteret Kaninen som ligger direkt söder om Triangelns köpcentrum, där den norra stationsuppgången ska vara belägen.

Totalt analyserades 30 stycken samrådsyttranden. 11 stycken av dem var irrelevanta i förhållande till uppsatsens ämne och kommer därför uteslutas ur resultatet. Anledningen till att de är irrelevanta är för att de inte handlar om station Triangeln och offentliga rum, istället behandlas exempelvis störningar från byggtrafik under byggtiden (Malmö stad, 2009b, s. 3), förändringar i beteckningar på detaljplanens plankarta (Malmö stad, 2009b, s. 4), information om diverse ledningar som finns inom planområdet såsom fjärrvärme, el, elnätstationer (Malmö stad, 2009b, s. 16-17), andra projekt som berörs av detaljplanen eller att de som yttrar sig inte har något att invända mot förslaget (Malmö stad, 2009b, s. 18).

Tidningsartiklarna

Anledningen till den tidsmässiga avgränsningen av tidningsartiklarna från Sydsvenskans hemsida beror på att station Triangeln och Citytunneln öppnades i december 2010. Jag är intresserad av att se hur det offentliga rummet station Triangeln används och analyserar därför enbart tidningsartiklar som publicerats på hemsidan efter stationens öppnande. Tidningsartiklarna som undersöks löper fram till och med februari 2012

och det beror på att när insamlingen gjorde fanns det inte fler artiklar publicerade på hemsidan.

Totalt analyserades 74 stycken tidningsartiklar från Sydsvenskans hemsida. 46 stycken av tidningsartiklarna var irrelevanta och har uteslutits ur resultatet. Tidningsartiklarna är irrelevanta för att de inte behandlar förändring och konstruktion av offentliga rum i förhållande till station Triangeln. Istället handlar de bland annat om; problem med tågförseningar (Sydsvenskan, 2010:1), inkörningsproblem i Citytunneln (Sydsvenskan, 2010:5; 2010:6; 2010:8; 2010:9 och 2010:10), mindre orter runt om Malmö som inte vinner någon tid på Citytunneln (Sydsvenskan, 2010:3 och 2010:11), om fickstöder (Sydsvenskan, 2011:2) gamla spår som rivs (Sydsvenskan, 2011:17), jordens undergång (Sydsvenskan, 2011:21 och 2011:22), om en kvinna som pendlade mellan Malmö och Köpenhamn (Sydsvenskan, 2012:1) och om hur fint cykelgaraget vid Hyllie station är (Sydsvenskan, 2012:2).

Arkitekturpriserna

Jurymotiveringarna från Kasper Salin-prisen och Siena-prisen från år 2000 fram till och med 2011 analyseras för att undersöka hur de bidrar och förhåller sig till föreställning och konstruktion av offentliga rum. Prisernas jurymotiveringar är också viktiga för att kunna pröva vilken betydelse som arkitekten tillmäter arkitekturen i konstruktionen av det offentliga rummet.

På Sveriges Arkitekters hemsida (2012a) beskrivs Kasper Salin-priset som det främsta arkitekturpriset i Sverige. Priset delas ut årligen till ett svenskt byggnadsverk eller en grupp av byggnader som håller en hög arkitektonisk kvalitet. Kasper Salin-priset skapades 1962 med hjälp av en donation från Kasper Salin som var Stockholms stadsarkitekt i början av 1900-talet (Sveriges Arkitekter, 2012b).

Syftet med Siena-priset är att främja god utemiljö (Sveriges Arkitekter, 2012a). Det tilldelas ett objekt och dess arkitekt och prisets officiella sponsor är Starka Betongindustrier. Objektet som belönas ska vara aktuellt och därför inte ligga mer än 5 år bakåt i tiden och det ska framförallt vara så pass färdigt att det ska kunna uppskattas kvalitativt av en bred allmänhet.

Anledningen till den tidsmässiga avgränsningen av arkitekturpriserna är att arbetet med Citytunneln, där station Triangeln är en av stationerna på sträckan, startade under 1990-talet och den första detaljplanen som möjliggjorde markanvändningen som tillät en tunnel antogs i december år 2000. Därför anser jag att det är lämpligt att analysera arkitekturpriserna under samma tid. Ingen av jurymotiveringarna från varken Kasper Salin-priset eller Siena-priset var irrelevanta i förhållande till uppsatsens ämne. Ett bortfall finns med i det här materialet och det gäller jurymotiveringen från 2001 års Siena-pris som inte varit tillgänglig för analys.

Genomförandet av innehållsanalysen

Den kvantitativa analysen

Först gjorde jag en kvantitativ analys av det empiriska materialet för att pröva vilka texter som är lämpliga att analysera kvalitativt. Den

kvantitativa analysen genomfördes med hjälp av nyckelord som valts med hjälp av forskningsöversikten. Nyckelorden används av olika forskare för att beskriva deras olika perspektiv på hur det offentliga rummet konstrueras och förändras. Varje text som analyseras har möjligheten att hänvisas till mer än ett nyckelord. Nyckelorden som använts i den kvantitativa analysen är **tillgänglighet, konsumtion, konflikt mellan offentligt och privat, samspel mellan offentligt och privat, rädsla, trygghet, upplevelse, symboler, inkludering, exkludering och utformning av bebyggelse.**

Jag började med att analysera tolv texter från det empiriska materialets fyra olika dokumenttyper. De tolv texterna som analyserades var ett urval av texter från alla fyra dokumenttyperna som jag gjorde baserat på hur många texter som fanns inom varje dokumenttyp. Texterna som analyserades var följande; samrådsyttrande 2009:1 (Malmö stad, 2009, s. 1-3), Kasper Salin priset från år 2000, Siena-priset från år 2011, artikel 2012:1 och artikel 2011:36 från Sydsvenskan, intervjun med informant 1, artikel 2010:1 från Sydsvenskan, samrådsyttrande 2009:2 (Malmö stad, 2009, s. 3-4), artikel 2011:15 från Sydsvenskan, Siena-priset från 2006, artikel 2010:14 från Sydsvenskan och Kasper Salin priset från 2005. Efter det konstaterade jag att det behövdes läggas till två kategorier, nämligen **trygghet** (som en motvikt till rädsla) och **samspel mellan offentligt och privat** (som en motvikt till konflikt mellan offentligt och privat). Det var logiskt att lägga till dem eftersom de förhåller sig till varandra som varsin sida av ett mynt och eftersom de båda tillagda kategorierna förekommer i relation till offentliga rum i de texterna jag börjat analysera.

Efter det analyserade jag 9 texter till; samrådsyttrande 2009:3 (Malmö stad, 2009, s. 4), artikel 2011:19 och artikel 2011:20 från Sydsvenskan, samrådsyttrande 2009:4 (Malmö stad, 2009, s. 4-7), artikel 2011:21, artikel 2011:22 och artikel 2011:23 från Sydsvenskan, samrådsyttrande 2009:5 (Malmö stad, 2009, s. 7-12) och samrådsyttrande 2009:6 (Malmö stad, 2009, s. 12). Anledningen till att jag enbart analyserade samrådsyttranden och tidningsartiklar var att det fanns flest texter från de dokumenttyperna. Därefter konstaterade jag att ytterligare ett nyckelord saknades, **utformning av bebyggelse**. Det togs upp i förhållande till offentliga rum och station Triangeln och jag ansåg det logiskt att lägga till också denna kategori. Därefter gick jag igenom de första tolv texterna jag analyserade en gång till för att undersöka om någon av dem passade in på det senast tillagda nyckelordet, utformning av bebyggelse. Jag fann att två av dem var relevanta, dels jurymotiveringen från Kasper Salin-priset år 2005 och intervjun med informant 1. Därefter analyserade jag resten av texterna i ett svep.

Den kvalitativa analysen

När den kvantitativa analysen var klar visste jag vilka texter som var lämpliga och relevanta att använda i den fortsatta kvalitativa analysen. I den kvalitativa analysen användes de tre nyckelord som fått flest träffar inom varje dokumenttyp. Alla nyckelord som användes i den kvalitativa analysen var följande:

- ▶ **tillgänglighet** uttrycks som "en angelägenhet för alla" (Siena-priset, 2007), "cyklarna som parkeras vid den norra uppgången måste flyttas

för att ge plats åt det torg som området ursprungligen var tänkt för” (Sydsvenskan, 2011:12) och som att ”de felparkerade cyklarna måste flyttas på grund av att Räddningstjänsten måste komma fram” (Sydsvenskan, 2012:7 och 2012:9).

- ▶ **konsumtion** uttrycks som att fler och fler kommersiella intressen tar mark i anspråk¹ och som att områdets handel och service kommer för att det blir en ny knutpunkt².
- ▶ **konflikt mellan offentligt och privat** uttrycks som cyklar som är felparkerade och forslas bort (Sydsvenskan, 2010:14; 2011:12; 2012:5; 2012:7, 2012:8 och 2012:9) och brist på parkeringsplatser (Malmö stad, 2009b, s. 7, s. 20, s. 21, s. 25, s. 26 och s. 36).
- ▶ **samspel mellan offentligt och privat** uttrycks som att takterasser underlättar kontakten mellan inre och yttre rum (Kasper Salin, 2009) och som ett öppet rum med plats för alla samtidigt som människor kan välja att vara privata (Siena-priset, 2005).
- ▶ **trygghet** uttrycks som Räddningstjänstens behov av tillgänglighet (Sydsvenskan, 2012:5; Sydsvenskan 2012:7 och 2012:9) och en strävan att göra cykelgaraget tryggt och säkert (Malmö stad, 2009b, s. 31).
- ▶ **upplevelse** uttrycks som ett flöde av händelser (Siena-priset, 2007), att det bjuds på mycket i samband med invigningen (Sydsvenskan, 2010:16) och som ett folkliv på platsen³.
- ▶ **exkludering** uttrycks som en känsla av uteslutning (Sydsvenskan, 2011:26).
- ▶ **utformning av bebyggelse** uttrycks som robusta ytmaterial (Kasper Salin priset, 2009), fasaduttryck och byggnadshöjder bör samspela med befintlig bebyggelse (Malmö stad, 2009, s. 13, s. 19 och s. 23) och som Malmös Louvren och återhållsam utformning⁴.

För dokumenttypen tidningsartiklarna var det två olika uppsättningar artiklar (från 2010 och 2011) där tredjeplatsen delades mellan flera olika nyckelord. Då valde jag att använda det nyckelord som totalt återkommer flest gånger. På vilken plats nyckelordet förekommer har också tagits med i beräkningen. För tidningsartiklarna från 2010 delas tredjeplatsen av konsumtion, konflikt mellan offentligt och privat, exkludering och utformning av bebyggelse. Nyckelordet konflikt mellan offentligt och privat återkommer med näst flest träffar från 2011 och med flest träffar från 2012 och därför väljer jag att låta det nyckelordet vara den tredje träffen. För tidningsartiklarna från 2011 delas tredjeplatsen av nyckelorden rädsla och exkludering och i det fallet väljer jag exkludering eftersom det totalt förekommit fler gånger bland alla tidningsartiklarna jämfört med rädsla. För dokumenttypen arkitekturpriserna analyserades tre nyckelord från vardera arkitekturpris eftersom prisen delas ut av helt skilda anledningar. Om båda arkitekturpriserna eller fler än en av uppsättningarna av tidningsartiklarna har haft träffar på samma nyckelord

---

¹ Informant 1, intervju 2012-05-07.

² Informant 1, intervju 2012-05-07; informant 2, intervju 2012-05-10 och informant 3, intervju 2012-05-11.

³ Informant 1, intervju 2012-05-07.

⁴ Informant 3, intervju 2012-05-11.

har tidningsartiklarna från det nyckelordet analyserats tillsammans eftersom strävan är att uttrycka något om varje dokumenttyp som helhet. När den kvalitativa analysen var klar sammanfattades resultatet för var och en av de fyra dokumenttyperna. För att kunna analysera det empiriska materialet med hjälp av de teoretiska perspektiven är dokumenttyperna kopplade till varsin aktör. I den här undersökningen representerar dokumenttypens sammanfattade resultat aktörens föreställning om det offentliga rummet. (Jag har valt att räkna med intervjun från informant 3 från det privata företaget under Malmö Stad eftersom de har samarbetat med kommunen om projekt Triangeln.) Aktörerna och dokumenttyperna är följande:

Aktörerna är	och de representeras av
Medborgarna	tidningsartiklarna från Sydsvenskan och samrådsyttrandena från Malmö stad
Kommunen och planerarna	de genomförda intervjuerna med nyckelpersoner från Malmö Stad och det privata företaget.
Arkitekterna	jurymotiveringarna från Sveriges Arkitekters arkitekturpriser Kasper Salin-priset och Siena-priset.

Forskningsöversikt

Poängen med forskningsöversikten är att belysa att förändring och konstruktion av offentliga rum är komplext eftersom olika forskare ser på det offentliga rummet på olika sätt och från olika perspektiv. Rumsuppfattningarna skiljer sig exempelvis åt genom att en forskare ser det offentliga rummet som överlappningar av rum som är mer eller mindre privata. Samtidigt ser en annan forskare på det offentliga rummet som en plats där människor möts. En tredje forskare anser att det viktigaste med det offentliga rummet är att du ska synas i det, för om du inte syns i det så finns du inte. Forskarna konstruerar och föreställer sig alltså det offentliga rummet på olika sätt. Uppsatsens frågeställningar handlar om hur olika aktörer föreställer sig det offentliga rummet och därför är det lämpligt att forskningsöversikten också behandlar detta. Forskningsöversikten ligger till grund för de nyckelord som använts i innehållsanalysen.

Kapitlet börjar med en inledning om vilken betydelse städer har i den globaliserade världen och löper sedan vidare in i en diskussion kring vad som är offentligt och vad som är privat. Diskussionen förs för att förklara på vilka olika sätt några forskare föreställer sig det offentliga rummet och det privata rummet. Därefter diskuteras vad som händer när planerarens rum, alltså det rum som planeraren ritat och formgivit möter det levda rummet, alltså verkligheten där själva livet i staden äger rum. Kort sagt vad som kan hända när det planerade rummet börjar användas i sitt sammanhang av människor och tid. Därefter tar jag upp föreställningar om det offentliga rummet, exempelvis behandlas konsumtion, kultur, utformning och symboler, samt hur de påverkar och förändrar det offentliga rummet. Till sist diskuteras inkludering och exkludering i offentliga rum samt hur artefakter och fysisk utformning av offentliga rum påverkar inkludering och exkludering. Forskningsöversikten avslutas med en summering.

Inledning

Städer är inte statiska, de förändras konstant och utvecklas åt nya håll. Alla former av utveckling är enligt Madanipour (2006, s. 191) en utmaning mot den rådande situationen. Det är numera tydligt att städer fått en ökad betydelse i vår globaliserade värld. Strax efter millennieskiftet var första gången någonsin som mer än hälften av världens invånare var bosatta i städer. Städer växer både till storlek, i betydelse och i sin politiska, ekonomiska och kulturella dimension. Stadens roll som förmedlare av tjänster skapar strukturella förändringar i dess ekonomiska bas och det reflekteras i stadens sociala och rumsliga organisation (Madanipour, 2006, s. 175-176). Det är också detta som gör att stadens renässans ses som en viktig pusselbit i jakten på ekonomisk och social utveckling och tillväxt. Myndigheter har fått en mer förvaltande roll vilket gjort att den privata sektorn på lokal och regional nivå har fått större betydelse vid ledning och samverkan i urbana regioner. Kort sagt används design av städer som ett sätt att försöka skapa något som sticker ut från mängden i den globala konkurrensen. För att konkurrera med externa köpcentrum i förorten återskapas fotgängarstråk i stadens centrum, miljön uppgraderas och var i stadskärnan som bilarna finns kontrolleras hårdare (Madanipour, 2006, s. 180-181). En globaliserad värld gör städer komplexa eftersom de tvingas

konkurrera på flera olika skalnivåer, från den lokala till den nationella och internationella. Komplexiteten det innebär ställer krav på städernas utformning. Sennett anser att de krav som ställs på städernas utformning inte uppnås. Följande citat från Sennett (1992, s. xi) visar att han anser att utformningen av de delar som staden består av inte speglar hur komplext människors kan vara:

”As materials for culture, the stones of the modern city seem badly laid by planners and architects, in that the shopping mall, the parking lot, the apartment house elevator do not suggest in their form the complexities of how people might live.”

Citatet visar också att Sennett menar att planerare och arkitekter bär en del av ansvaret för utformningen av staden.

Olika perspektiv på offentligt och privat

Gans (2002, s. 329-330) perspektiv på det offentliga rummet startar i något som han kallar för det naturliga rummet. Han menar att människan existerar i det naturliga rummet och att det är ett rum som individer och grupper inte kan eller vill kontrollera. Min tolkning av Gans är att det naturliga rummet bara ”är” och att det blir ett socialt fenomen eller en plats först när människor börjar använda det, sätta gränser för det och kopplar mening till det. Mening kan enligt Gans (2002, s. 329-330) till exempel vara pris eller ägande. Sociologer som undersöker rum undersöker hur samhället, både individer och grupper, förändrar det naturliga rummet till en social plats. Hur de använder och byter ut det samt vilka sociala och ekonomiska krafter och processer som ges uttryck när det används och byts ut. Hur olika sorters rum påverkar individer, grupper och sociala processer och krafter. Individer och grupper formar det naturliga rummet och den sociala platsen genom hur de använder dem, samtidigt som varje rum, och då särskilt den sociala platsen, även påverkar dem. Utifrån Gans resonemang är det viktiga att människors föreställningar om ett rum baseras på hur de använder det.

Ett delvis annat perspektiv finns hos Henri Lefebvre som menar att vår existens först och främst är kroppslig-rumslig, att människan och rummet knyts ihop med hjälp av kroppen (efter tolkning av Franzén, 2004, s. 52). Alltså börjar rummet med naturen och hur vår kropp är placerad i den, därefter tillkommer den byggda miljön vilket är en artefakt av en social produkt och det sätt som människan praktiskt, mentalt och symboliskt tar rummet i besittning (efter tolkning av Franzén, 2004, s. 53). Den byggda miljön är enligt mig underordnad människans placering i rummet eftersom den är en artefakt av en social produkt. Människans existens är alltså kittet i det offentliga rummet.

Landman (2010, s. 132) summerar offentliga rum så här:

”In essence, public space can be summarized as ‘space that allows all the people to have access to it and the activities with in it, which is controlled by a public agency, and which is provided and managed in the public interest’.”

Det viktiga i citatet ovan, anser jag är den för människan allmängiltiga tillgången till det offentliga rummet och dess aktiviteter. Ercan (2010, s. 23) beskriver det offentliga rummet på ett sätt som liknar Landmans. Han påpekar dock också att detta är en idealtyp av det offentliga rummet, men att den urbana miljön inte består av helt och hållet offentliga och privata rum. Istället är offentliga och privata rum en blandning skapad av olika grader av offentlighet och privatisering (Ercan, 2010, s. 25). Ercans perspektiv på det offentliga rummet bidrar till Landmans när den pekar på den flytande gränsen som finns mellan det offentliga och det privata. Eftersom gränsen är flytande har det betydelse för vad som anses privat respektive offentligt av olika aktörer. Skiljer sig föreställningarna åt mellan arkitekter och planerare?

Landman (2010, s. 134) knyter an till Gans när hon menar att för att förstå det urbana rummet måste man förstå de sociala processer som förändrar det urbana och vilka aspekter som influerar och påverkar förändringarna. Relationen mellan sociala processer och rumslig form stämmer överens med den sociala strukturen, och särskilt med splittringen av samhället, där urbana boendeformer blir en spegelbild av samhället de tillhör. Detta är intressant för den här undersökningen eftersom jag anser att sociala processer påverkar och konstruerar offentliga rum.

Den offentliga sfären verkar integrerande och är den gemensamma arenan för institutioner som relaterar individer till varandra, menar Madanipour (2003, s. 192). Den offentliga sfären tillåter dem att reglera sina relationer genom att kontrollera vad som syns och vad som är dolt. Det tillåter människor att uttrycka skillnader och identiteter, att testa sin egen verklighet och uppleva beständighet genom relationer till andra generationer samtidigt som staten granskas och gemensamma åsikter formas. Madanipours perspektiv är enligt mig viktigt för att det talar om det offentliga rummet som om det enbart vore integrerande. Jag är inte säker på att jag delar Madanipours uppfattning. Exempelvis Parkinson (2009, s. 2-3) anser att vem eller vad som representeras i det offentliga rummet är noggrant utvalt. De symboliska resurserna i en stad talar till några, men inte till andra och det gör enligt mig att den offentliga sfären inte enbart kan verka integrerande.

Arendt (1998 [1958], s. 50) menar att termen "public" (min översättning: offentlig) ger uttryck för två fenomen. För det första att allt som framträder i det offentliga ("public") kan ses och höras av alla och har vidast möjliga offentlighet. Framträdande, alltså något som kan ses och höras av andra och av oss själva, är själva verkligheten. Eftersom vår känsla för verkligheten är beroende av framträdande, är känslan för verkligheten därmed också beroende av existensen av en offentlig sfär där saker kan framträda ur mörkret från vår skyddade existens. Känslan för verkligheten beror också på att den gryning som lyser upp våra privata och intima liv kan härledas till det mer hårda och skarpa ljuset som återfinns i den offentliga sfären (Arendt, 1998 [1958], s. 51). Arendts resonemang är viktigt för den här undersökningen eftersom det belyser vilken betydelse det offentliga rummet har för människan i ett existentiellt perspektiv.

För det andra uttrycker offentlighet ("public") själva världen, i den mån den är gemensam för oss alla och skild från våra privata rum. Men den här världen är inte identisk med jorden eller naturen, som ett begränsat rum för människans rörelse och det generella tillståndet för det

biodynamiska livet. Istället är den offentliga världen relaterad till mänskliga artefakter, av tillverkning som utförts av mänskliga händer men också de angelägenheter som sker mellan de som lever tillsammans i den av människan konstruerade världen. Arendt (1998 [1958], s. 52) skriver

”To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, as a table is located between those who sit around it; the world, like every in-between, relates and separates men at the same time.”

Betydelsen som kommer av att ses och höras av andra kan härledas till det faktum att alla ser och hör från olika perspektiv och det är det som är poängen med ”the public life” (min översättning: det offentliga livet) enligt Arendt (1998 [1958], s. 57). Att leva ett helt och hållet privat liv innebär framförallt att fråntas några av livets essentiella saker. Som exempel att berövas den verklighet som kommer av att ses och höras av andra, att berövas ett sakligt förhållande med de som ser och hör dig, vilket kommer av att du relateras till och separeras från de som hör och ser dig genom det mellanläge som är ”the common world of things” (Arendt, 1998 [1958], s. 58). Men också att berövas möjligheten att uppnå något mer permanent än själva livet. Försakelsen i det privata ligger enligt Arendt (1998 [1958], s. 58) i ”...the absence of others; as far as they are concerned, private man does not appear, and therefore it is as though he did not exist.” Arendts resonemang är intressant i förhållande till den här uppsatsens frågeställningar för att hon anser att synlighet i det offentliga rummet är livsviktigt.

Zukin (1995, s. 259-260) menar att offentliga rum är viktiga eftersom det är rum där främlingar kan beblanda sig med varandra och för att de ideligen omformulerar det mänskliga samhällets barriärer och markörer. Det offentliga rummet som både rum, skådespel, mötesplats och social plattform gör det möjligt att konceptualisera och representera staden. Detta skapar en ideologi av det offentliga rummets mottaglighet av främlingar, tolerans gentemot olikhet, och möjligheten att helt och fullt ingå i ett socialt liv, både medborgerligt och kommersiellt. Zukins ståndpunkt när det gäller varför offentliga rum är viktiga har betydelse för den här undersökningen eftersom offentliga rum allt oftare anses representera staden som helhet.

Relationen mellan den privata och den offentliga sfären influerar, formar och är beroende av, varandra. Madanipour (2003, s. 239) menar att detta bäst exemplifieras i förhållandet mellan jaget och den andre eftersom det är kärnan i alla relationer mellan privat och offentligt. Separationen mellan den offentliga sfären, den privata sfären och rum hänger ihop. I separationen finns många halv-offentliga och halv-privata rum, eftersom de två världarna möts i skuggorna kring privat och offentligt. Anledningen till att de möts i skuggorna eller mellanrummet är för att det saknas en tydlig separation mellan dem. Madanipours perspektiv är intressant i relation till uppsatsens frågeställningar för att det uttrycker att det inte finns en tydlig separation mellan det privata och det offentliga. Det innebär att aktörerna: arkitekter, medborgare och kommun borde planera för en flytande gräns mellan offentliga och privata rum, men görs det?

Planerarens rum vs. det levda rummet

Enkelt uttryckt anser Franzén (2004, s. 53) att Lefebvre menar att plats handlar om rum plus mening, men att frågan är hur föreställningarna om platsen skapas. Lefebvre talar enligt Franzén om produktion av rum och om socialt rum, där det sociala rummet blir en plats först när det nämns vid namn.

På ett liknande sätt anser jag att Sennett resonerar när han menar att den moderna motsvarigheten till uppfinning och upptäckt uppstår i kontrasten mellan noggrant formgivna gator och gator utan upphovsman (Sennett, 1992, s. 151). Skillnaden mellan en gata med upphovsman (det vill säga planerarens rum eller Lefebvres produktion av rum) och en gata utan upphovsman (det vill säga det levda rummet eller Lefebvres sociala rum) exemplifieras med Boulevard Richard Lenoir i Paris. På 1800-talet sågs den som en stor planeringsuppfinning eftersom formen förklarade vilka delar av gatan som skulle användas till vad, och för den tidens parisare var det helt nytt. Boulevarden kopplas ihop med äldre smågator där det inte är klart vad som pågår, vem som bor vid dem och hur de ska användas. Det blir tydligt först när du spenderat tid på gatan och involverats i dess hemligheter. Du måste helt enkelt bli en del av gatans levda rum för att förstå det (jämför med ett planerat rum, som exempelvis boulevarden). Enligt Sennett (1992, s. 151) är "the power of discovering something unexpected to the eye" själva poängen med smågatorna.

Sennett (1992, s. 190) föreslår som en motvikt till regleringen av tid i rum, en annan form som han kallar "narrative space" (min översättning: berättande rum eller rum av berättelser). Jag anser att "narrative space" liknar det levda rummet, eller det som Lefebvre kallar socialt rum och att regleringen av tid i rum är ett perspektiv som går ihop med planerarens rum, alltså ett producerat rum som har en tydlig upphovsman. Vad som händer när det levda rummet och planerarens rum möts är intressant eftersom det skvallrar om att olika aktörer kanske har olika föreställningar om det offentliga rummet. Med ett "narrative space" kan ett rum kan fyllas med tid när det låter vissa berättande egenskaper komma till tals i vardagslivet (Sennett, 1992, s. 192-195). De berättande egenskaperna i ett rum får värde med hjälp av två element i staden: väggar ("walls") och gränser ("borders"). Personifieringen av en plats leder till en tydlig och karaktärsfull bild av staden och det är vad som definierar ett berättade rum. Ett exempel på ett berättande rum är en lekplats som barn kan nå både genom kollektivtrafik och till fots. Den omges av gator med trafik, hög ljudvolym, radioapparater som spelar hög musik och att all markyta är hårdgjord. Samtidigt som lekplatsen är väl definierad och tydlig förändras den genom människors och bilars förflyttningar på eller i närheten av den. Det är den pågående förflyttningen som skapar det berättande rummet och som gör att rummet får betydelse.

Det är nämligen omöjligt att påbörja något betydelsefullt genom att skapa omedelbar fullständighet menar Sennett (1992, s. 195-196). Det måste finnas utrymme för förändring. Förändringen måste ske från två håll, dels en förändring i hur öppna urbana rum behandlas och dels en förändring i sättet som byggnader utformas. De öppna urbana rummen handlar om gränser och en gräns ("weak border") fungerar inte som en vägg, menar Sennett. Tiden börjar sitt arbete med att ge ett rum karaktär

när rummet används på sätt som de inte var menat att användas på, exempelvis som när de vuxna på Fourteenth street approprierar parkeringsremsan för socialt umgänge. När en människa använder rummet på ett oförutsett vis menar Sennett att det i ett berättande perspektiv startar något. För att tillåta att ett rum märks av tiden måste planerare och arkitekter skapa "weak borders", alltså mjuka eller veka gränser som kan korsas och överlappa varandra, istället för starka väggar. (Sennetts exempel på en "weak border" är en tegelvägg, medan spegelglas är ett exempel på en ogenomsläpplig vägg.) Detta skulle innebära skapandet av rum vars konstruktion är så pass enkel och flexibel att den tillåter konstant förändring (Sennett, 1992, s. 196). I relation till planering och exploatering är perspektivet med "weak borders" problematiskt eftersom planeringen idag inte arbetar på det här sättet. Istället står dagens planering närmare exploaterings perspektiv med tydliga starka väggar ("walls") och få veka och mjuka gränser ("weak borders").

Offentliga rum idag

En stad bör vara en plats som lär människan leva ett balanserat liv. Vad som är viktigt respektive oviktigt lärs ut genom den exponering och utsatthet som förekommer i mötet med "den Andre". Skillnader på gatan eller hos andra människor ska inte ses som varken hot eller känslolösa inbiter, utan enbart som nödvändiga uppenbarelser. De är nödvändiga för att människan ska lära sig livets balans (Sennett, 1992, s. xiii).

De platser i staden där människor rör sig är i den moderna staden antingen rum begränsade till och orkestrerade för konsumtion, som till exempel en galleria, eller rum för upplevelseturism (Sennett, 1992, s. xii). Förminskningen och trivialiseringen av staden och dess fysiska utformning beror på en obekräftad rädsla för utsatthet och exponering. Det karaktäristiska för vårt stadsbyggande är skapandet av starka väggar ("walls") mellan människor som är olika, eftersom man antar att skillnaderna uppfattas som hotfulla från båda sidor, istället för ömsesidigt stimulerande. Det vi skapar i den urbana världen är intetsägande, neutrala rum, rum som förflyttar faran för sociala kontakter, till exempel genom fasader i spegelglas och motorvägar som stänger ute fattiga områden från resten av staden. Nya typer av konstruktioner som till exempel glasväggar, stålkonstruktioner och elektriskt ljus skapar möjligheter för en fri rörelse (Sennett, 1992, s. 106). Det tar bort den äldre logiken med nödvändiga distinktioner, med interiör lokalisering av fönster och bärande väggar, men också fördelningen mellan inne och ute. Det gör det möjligt att bygga en helt och hållet öppen form, en form där betydelsen av en byggnads barriärer har upphört. Kort sagt en byggnad som kan skapas helt utifrån sin expressiva utformning, vilket är ett modernt ideal för arkitektens integritet. Detta tyder enligt mig på att arkitekturen har betydelse i skapandet av en stad med mjuka och öppna gränser ("weak borders").

Varje del av staden får olika former av visuell konsumtion och kultur fungerar som en delningsmekanism. Den offentliga kulturen i offentliga rum i stadens centrum sprider sig ned genom stadens fattigare delar. Fokus ligger på fräsch design, synliga säkerhetsarrangemang, historiska arkitektoniska kännetecken och sällskaplighet mellan främlingar vilket uppnås av shoppinggallerior i förorten. Motiven bakom den lokala

identiteten väljs av handlare och kommersiella markägare. Eftersom de flesta av dem inte bor i det område där deras affärer finns, är källorna till deras vision av det offentliga rummet eklektisk. Det är helt enkelt det nostalgiska minnet av vad staden en gång var: europeiska piazzor, shoppinggallerior i förorten och Disney World. I allmänhet, härstammar deras vision av det offentliga rummet från den kommersiella kulturen (Zukin, 1995, s. 36-37). Men, hur påverkas medborgarna när stadens offentliga rum byggs på bilder av hur det levda rummet en gång användes, istället för hur människor lever sina liv idag?

Arkitekter använde under renässansen teatern som ett laboratorium vid byggandet av gator. I laboratoriet experimenterade man med bakgrunder, skulpturer på scenen och även scenmaskineriet. Det som fungerade på scenen användes ofta som en guide för hur man skulle organisera de rörliga kropparna på en gata (Sennett, 1992, s. 159). Dagens användning av offentliga rum som en föreställning tar två olika uttryck. Det första uttrycket använder det offentliga rummet som en fonddekoration där uppvisning av rummet är den primära funktionen. Det andra uttrycket behandlar rummet som en plats för kommunikation där det offentliga rummet har en aktiv del i föreställningen. Både inom teatern och inom staden måste rummet ha en viss flexibilitet och neutralitet. Offentliga rum är kan hända utformade och organiserade för en särskild social ritual, till exempel en årlig festival eller religiösa parader, men samtidigt är de under sin livstid en inramning för en mängd mindre specificerade aktiviteter. På ett liknande sätt kan ett offentligt rum utformas för en speciell inramning under olika tider på dygnet, exempelvis en under dagen och en annan under natten (Madanipour, 2003, s. 129).

Symboler hänvisar enligt Parkinson (2009, s. 4) till sina referenter genom en process som bygger upp associationer. Det krävs en social process för att knyta mening till en symbol, och den processen kan se olika ut beroende på sammanhang, även fast symbolen i en given kontext kan verka relativt fixerad och enbart verkar kommunicera en smal uppsättning idéer. Liknande gäller för byggnader, de har inte en inneboende mening, utan meningen skapas genom anpassning. Anpassning kan till exempel ske genom att ta byggnaden i besittning, fullborda den eller förändra den. Detta tyder enligt mig på att skapandet av symboler bygger på att en aktör har eller tar sig makt över utformningen. Jag anser att det är värt att fundera över vem som konstruerar symbolen. Uppfattas en symbol alltid på samma sätt?

Parkinson hänvisar till Sonne (2003, s. 29, se Parkinson, 2009, s. 4) som menar att en specifik form laddas med en särskild politisk mening först när någon drar fördel av den i ett visst politiskt sammanhang. Med tanke på det bör vi vara försiktiga i tolkningen av vilka effekter offentliga rum har i sig själva (jämför också med Gans):

”Public space does convey meanings and can have behavioural effects, but those meanings are socially constructed, the effects socially mediated, dependent on narratives as well as physical factors.” (Parkinson, 2009, s. 4-5).

Det är viktigt att människor har ett rum där de kan interagera med sina folkvalda och att medborgarna kan se sig själva genom att deras

berättelser finns som symboler i det offentliga rummet. Det här tyder på att en symbol inte alltid uppfattas på samma sätt, och att det därför enligt mig behövs olika symboler för olika grupper i samhället. I ett klimat där säkerhetsarrangemang kör över nästan alla andra värden, går det att se en betydande minskning i tillgängligheten till det offentliga rummet och till medborgarnas folkvalda (Parkinson, 2009, s. 5).

Platser av idag är centrum för den mening som konstrueras utifrån den levda erfarenheten och genom att genomsyra rum med mening förändrar individer, grupper och samhällen offentliga rum till platser. Samtidigt uppstår spänning när individuella platser skapar förändring som gör att offentliga rum blir privatiserade och därmed tillgängliga för bara några få, genom att tillgången till rummet kontrolleras (Landman, 2010, s. 136). Den minskade tillgängligheten till det offentliga rummet beror bland annat på ett ständigt beskyddande och som redan nämnts, på privatisering. Privatisering hänger först och främst ihop med konstruktionen av människor i det offentliga som "shoppare" och kontrollen och ibland även förhindrandet av all form av offentliga aktiviteter som inte handlar om konsumtion av varor och tjänster (Parkinson, 2009, s. 11). Ercans (2010, s. 49) fallstudie från Haymarket Bus Station i Newcastle har undersökt detta genom att studera om ombyggnaden av busstationen gjort den mer eller mindre offentlig. Slutsatserna pekar på att ombyggnaden och förnyelsen både har förbättrat och försämrat dess offentliga kvaliteter. Nutida offentliga rum kan enligt fallstudien visa på olika grader av offentlighet. Men samtidigt menar Ercan att den tydligaste trenden för post-industriella städer och deras offentliga rum är den alltmer oskarpa gränsen mellan offentliga och privata rum. Den oskarpa gränsen innebär att offentliga rums offentlighet hotas. Det handlar alltså, menar jag om hur offentliga rum konstrueras. Å ena sidan kan de konstrueras utifrån den levda erfarenheten av individer och grupper vilket då skapar en form av "weak borders". Och å andra sidan konstrueras offentliga rum utifrån tydliga skarpa gränser i och med den ökande privatiseringen av det offentliga rummet och begränsningar i användningen, exempelvis genom att se människan som "shoppare".

I fragmenterade och polariserade samhällen kan offentliga rum få en betydande roll i att framhäva social integration och tolerans genom att främja sam-existensen av olika grupper som annars kanske inte ens skulle vara medvetna om varandra (Madanipour, 2006, s. 183). Samtidigt finns det trender inom den urbana designen som främjar ökad social segregation, vilket exemplifieras av gentrifiering och "gated communities". Men, Madanipour menar slutligen att urbana miljöer som är väl utformade kan spela en betydande roll i att skapa mening för människorna i en stad eftersom de urbana miljöerna är grunden för människors sociala identiteter i ett globaliserat och urbaniserat samhälle. Detta visar vilken komplexitet som förändringen av offentliga rum och städer innebär (Madanipour, 2006, s. 186-187).

Förändring av offentliga rum

Zukin (1998, s. 825) framhåller att den urbana livsstilen under de senaste 30 åren har gått från att ha varit ett ganska stabilt privilegium till en aggressiv jakt på kulturellt kapital. Förändringen beror på ett antal

strukturella ändringar, exempelvis en post-industriell form för produktion och ett intresse för identitetsmarkörer, samt ökningen av serviceindustrin. Uppmärksamheten som riktas mot urbana livsstilar skapar strategier som "estetiserar" eller fokuserar på den visuella konsumtionen av offentliga rum. Uppmärksamheten reflekterar också andra förändringar, till exempel blir olika sorters livsstilar mer synliga i det offentliga rummet och inom kulturen när immigranter, etniska minoriteter och HBT-personer tar mer plats. Industrier som producerar tjänster och varor för specifika livsstilar anses nu bidra till en stads ekonomiska tillväxt. Uppmärksamheten skapar alltså nya och synliga konsumtionsplatser som till exempel boutiquer, konstgallerier och kaffebarer (se också Van Deusen, 2002, s. 149-150). Madanipour (2003, s. 226) knyter an med idén om att skapandet av nya offentliga rum därför är en del i en större process som handlar om att skapa spektakel i staden. Detta anser jag antyder att konstruktionen av det offentliga rummet enligt Zukin påverkas av hur det används och framställs. Det offentliga rummet tillåter många aktiviteter så länge de skapar ekonomiskt tillväxt och bidrar till konsumtion, både visuell och av varor och tjänster.

Också Van Deusen (2002, s. 149-150) menar att urban designers är aktiva deltagare vid förändringen av offentliga rum. Designers konceptualiserar offentliga rum på särskilda obekväma sätt, men också för att de bara arbetar för en viss typ av publik i det offentliga rummet. Van Deusens resonemang liknar Zukins eftersom han hävdar att fokus ligger på ekonomisk utveckling och tillväxt, utan hänsyn till problem kring sociala orättvisor. Van Deusen menar att det tyder på att rum, och inte människor, är den viktigaste resursen för att generera (ekonomiskt) värde i staden. Van Deusen hänvisar till Davis (1990, s. 155, se Van Deusen, 2002, s. 150) som antyder att "an architectural privatization of the public sphere" har skapat mer inkräktande och exklusiva säkerhetsanordningar vilka har ödelagt det demokratiska urbana rummet. De sociala effekterna som följer produktionen av offentliga rum sedd som en fråga om rättighet, verkar mena att de förändrade aspekterna av offentliga rum handlar om "...struggle, exclusion, representation and justice." (Van Deusen, 2002, s. 150). Betydelsen av rätten till offentliga rum exemplifieras i Bonillas (2010, s. 211) fallstudie från ett bostadsområde för låginkomsttagare i Mexico. Slutsatsen är att offentliga rum är platser där konflikter uppstår, men också platser där överenskommelser och samstämmighet kan uppnås. Bonilla (2010, s. 211) avslutar: "Public spaces that bring communities together have great importance for the sustainable development of our cities."

Van Deusen (2002, s. 150) anser att offentliga rum alltid är exkluderande och att bara vissa utbrott är tillåtna eller tolererade. Van Deusen exemplifierar med förbudet mot korvförsäljare på Clinton Square i Syracuse, USA. Genom intervjuer visas att bara vissa försäljare är legitima (Van Deusen, 2002, s. 153). Det inkluderar försäljare som säljer produkter som är dyrare än varmkorvar, och därför förblir korvförsäljarna utestängda. Andra människor som alltid exkluderats från offentliga rum i västvärlden är hemlösa människor. Det sker med hjälp av privatisering och ekonomisk utslutning och studien över Clinton Square antyder att urbana designers rättfärdigar och återskapar social exklusion för att skapa ekonomisk tillväxt (Van Deusen, 2002, s. 154-155). Retoriken i press och i

intervjuer som handlar om Clinton Squares ombyggnad, påvisar en ensidig offentlighet som avgränsas ekonomiskt och som är till för de som kan betala för sig. Ytterligare en slutsats från intervjuerna är att de intervjuade refererar till aktiv och passiv konsumtion när de talar om det nya och det gamla Clinton Square (Van Deusen, 2002, s. 155-156).

Den offentliga sfären består av en mängd arenor som sällan eller aldrig överlappar varandra, varken i tid eller i rum. När politiska debatter, utbyten av varor och tjänster och deltagande i ritualer och ceremonier kan ta plats på andra ställen och på andra sätt än genom kommunikation ansikte-mot-ansikte, förändras funktionen för det offentliga rummet. Det offentliga rummets funktion förändras för att det var den plats där alla dessa funktioner brukade äga rum. Madanipour (2003, s. 214) anser att offentliga rum i staden istället har blivit övergivna platser som används för bilparkering eller i bästa fall, är associerade med särskilda begränsade funktioner såsom turism eller detaljhandel.

Två exempel på vad förändringen av offentliga rum kan innebära för staden ges av Landman och Zukin. I det första exemplet citerar Landman Judd (1995, s. 164, se Landman, 2010, s. 147): "segregation and isolation impelled by fear and anxiety are becoming fixed in urban culture" och menar att detta stämmer väl in på hennes fallstudier om förändringen av offentliga rum i Sydafrika. Undersökningarna har också indikerat att brottslighet och otrygghet ger upphov till en ökande "fortification" (min översättning: befästning, fortifikation, förstärkande) av gator som stängs av med grindar. Privatiseringen av offentliga rum underminerar försök till ökad integration och lyfter istället fram gamla segregationsproblem (exempelvis apartheid, författarens anmärkning) som tidigare utmanat sydafrikanska städer.

Det andra exemplet på vad förändringen av offentliga rum kan innebära för en stad är omvandlingen av Bryant Park i New York City. Förvandlingen av parken innebär en helt ny design av parkens landskap, vilket öppnade upp parken för kvinnor, som tidigare undvek parken även dagtid, samt försäljning av vissa sorters plockmat. Zukin (1995, s. 28) anser att "They established a model of pacification by cappuccino.". Sedan renoveringen av Bryant Park har dess karaktär förändrats. Det har blivit en plats där människor finns, blandas, ses och hörs tillsammans med andra människor, alltså en plats för offentlig sällskaplighet. Åtande har blivit en offentlig ritual i parken, ett sätt att lita på främlingar samtidigt som ens egen privata identitet upprätthålls. På grund av poliser, säkerhetsvakter, designen och maten har Bryant Park blivit en visuell och rumslig representation för medelklassens offentliga kultur, och som jag tolkar det innebär det att medelklassens föreställning om det offentliga rummet fått företräde, kanske på bekostnad av att andra grupper i samhället exkluderas från det här offentliga rummet. Den slutliga touchen på renoveringen skulle enligt Zukin (1995, s. 31-32) vara en privatägd, dyr restaurang vars hyreskostnader skulle betala parkens underhåll. Men den nivån av privatisering skapade en långtgående tvist och restaurangen, som planerades redan på 1980-talet, var föremål för offentliga processer ända fram till 1994. Den största nackdelen med att skapa offentliga rum i samarbete med den privata sektorn är enligt Zukin att offentligheten står i skuld till dem. Detta gäller särskilt för centralt lokaliserade offentliga rum eftersom de privata aktörerna då äger det största anspråket på det

offentliga rum som ska vara det symboliska rummet för staden som helhet. När sådana rum lämnas över till företagsledare eller privata investerare innebär det att privata intressen ges full handlingsfrihet att förändra den offentliga kulturen. Detta markerar erosionen av stadens offentliga rum. Jag menar att när privata intressen, så som Zukin beskriver det, får kontrollen över föreställningen och konstruktionen av det offentliga rummet begränsas möjligheten för människor att genom sin användning av det offentliga rummet utmana dess normativa konstruktion.

Inkludering och exkludering

Enligt Listerborn (2005, s. 382) finns ingen nollpunkt i den urbana historien där offentliga rum varit helt och hållet offentliga och öppna för alla. Och att det historiskt sett funnits ett offentligt rum öppet för alla bör ifrågasättas. Användandet av det offentliga rummet har alltid utmanats av olika grupper, ibland med motstående åsikter. Dagens offentliga rum är inte mer exklusiva, utan på många sätt mer inklusiva. Under 1800-talet kontrollerades särskilt två grupper, kvinnor och arbetare, hårt i det offentliga rummet. För kvinnor blev därför shoppinggallerior och varuhus områden där de kunde röra sig fritt. Detta visar, för det första att idén om ett offentligt rum öppet för alla är felaktig. Kan verkligen ett kontextlöst offentligt rum som inte påverkas av samhällets värderingar existera? Vems frihet bör användas och vem bör frias från vem, och vad? För det andra visar det att även kommersiella platser kan verka frigörande, exempelvis för äldre eller funktionshindrade. Att alltför kvickt avfärda vissa offentliga rum som exkluderande riskerar att somliga grupper av befolkningen kanske ignoreras.

Ett exempel på exkludering från det offentliga rummet är historien om LOVE Park i Philadelphia. Németh (2006, s. 300) berättar om "the LOVE Park", en park i centrala Philadelphia belägen mittemot stadens kommunhus. Parken beskrevs under 1990-talet som "the most famous natural skateboard park in the world" (Németh, 2006, s. 300). Men år 2000 föreslog en medlem av stadens ledning att man skulle förbjuda skateboarding på platsen med hänvisning till de skador som uppstått på betongkanter och faran som skateboardåkarna utgjorde mot andra användare av parken. Samtidigt var Philadelphia värd för en internationell extremsportturnering som visades på tv (Németh, 2006, s. 301). Tv-bolaget (ESPN) som sände evenemanget påpekade att LOVE Park var den primära anledningen till varför Philadelphia valts som värd. Efter evenemangets slut stängdes LOVE Park för renovering och de lokala skateboardåkarna upprördes över stadens lednings beteende:

"You know, there's all these dudes skating it, and everyone's cool with it. Even the Mayor. As soon as everyone leaves, it's like 'you're scratching up the ledges'. Yesterday, ESPN was scratching up the ledges and you were clapping!" (Margera in Love Story, 411 Productions, 2004, se Németh, 2006, s. 307).

När parken öppnade igen efter renoveringen var den fylld av planteringslådor och bänkar med tvärgående armstöd, vilket hindrade

användningen av det offentliga rummet för både skateboardåkare och hemlösa.

Förutom att med fysiska hjälpmedel hindra skateboardåkare från att använda parken pekar Németh (2006, s. 304) på att staden för att skapa legitimitet för sina handlingar porträtterade åkarna som bråkiga och oregerliga. I lokal press beskrevs skateboardåkarna bland annat som råttor, ohyra och kackerlackor. Ytterligare ett sätt att undanröja skateboardåkarna gjordes när de hänvisades till en nybyggd skatepark utanför stadskärnan. En viktig aspekt som LOVE Park uppfyllde var att skateboardåkarna syntes men i och med förflyttningen av skejtandet utanför staden blev de osynliga (Németh, 2006, s. 311). Det är tydligt att att skateboardåkarnas existens stöddes bara så länge som de var en produkt som marknadsförde staden Philadelphia. LOVE Park var viktigt för skateboardåkarna och deras grupptillhörighet just för att tonåringarna själva hade gjort platsen till sin genom att använda urbana element på ett uppfinningsrikt och oväntat sätt (Németh, 2006, s. 307). Studier har visat att ungdomar och tonåringar föredrar att appropriera ett eget rum, istället för rum som formellt planerats för en viss aktivitet (Németh, 2006, s. 313, se också Sennett, 1992, s. 194). Exkluderingen av skateboardåkarna rättfärdigades på grund av att deras användande av landskapet utmanade den normativa konstruktionen av rum (Németh, 2006, s. 313). Men historien om LOVE Park har betydelser också för att Philadelphia, genom att försvara förekomsten av vissa grupper samtidigt som andra grupper nekats tillträde har föreskrivit en smalare definition av vilken publik som är behörig och lämplig i det här offentliga rummet (Németh, 2006, s. 315).

Exkludering från det offentliga rummet visar på hur människor är exkluderade från att synas i det offentliga, anser Van Deusen (2002, s. 156-157). Konflikt om rum och möjligheten för människor att ses och höras i det offentliga avslöjar hur offentliga rum antingen kan främja eller förhindra politisk representation. Den typen av social rättvisa som benämns med "the right to the city", är en typ där både frihet i politisk representation och frihet från förtryck balanseras genom en rättvis distribution av resurser. Det är via den här sortens konceptuella ramar och vägvisande principer som förändringar av offentliga rum sätts igång och drivs. Forskning har visat att offentliga rum avslöjar mycket om sitt samhälles maktstrukturer eftersom offentliga rum helt enkelt är platsen där mycket av det politiska livet äger rum. En uppfattning är att offentliga rum agerar som en viktig yta för deltagande i och bestridande av den sociala ordningen. Med den uppfattningen blir det problematiskt när offentliga rum har tydligt definierade gränser mellan olika aktiviteter.

Artefakter och fysisk utformning och deras påverkan på inkludering och exkludering

Kan en gata vara en plats där gränser och barriärer förändras? Och hur hanteras gränsen av människorna? Enligt Sennett (1992, s. 165) är det möjligt och han exemplifierar med Fourteenth street i New York. Gatan har förändrats från att ha varit en del av ett bostadsområde från 1940-talets goda liv och hem för Lower East Sides immigranter till att de polska och ryska immigranterna fått sällskap av latinamerikanska och att 1940-talets goda liv ersatts med sjukhusfaciliteter. Oavsett vad som funnits

bredvid gatan är det dess parkeringsremsa som utgjort en gräns eller barriär mellan områdena, men allt eftersom de bågiga områdenas invånare bytts ut har gränsen brutits ned. Parkeringsremsan har vid fint väder varit full av familjer av olika etnisk bakgrund som promenerar. Familjerna kommer inte enbart från Fourteenth Street utan också från närliggande områden. Det intressanta är att gränsen som gatan utgör inte bröts ned av fattiga som en protest, utan att det istället skedde gradvis genom att det förflutna smulats sönder och dess fragment pusslats ihop med nutiden. Sennett (1992, s. 166) pekar på att det längs med Fourteenth Street går att se olika varianter av fattigdom. Variationerna finns i samma rum och överlagrar varandra och det gör att kraften som finns i samtida förnimmelser blir tydlig. Hjärtat i Fourteenth Street är just att det är en gata med överlappande skillnader. Överlagringarna kan ses som ett sätt att hantera förändringar och gränsöverskridningar på. Det intressanta är att Fourteenth street, likt smågatorna kring Boulevard Richard Lenoir i Paris, inte heller har någon upphovsman. Fourteenth Streets gatuliv och överlagringar består också av en annan dimension, menar Sennett (1992, s. 167), nämligen det talade och det uttalade. Som exempel nämns hur mängden barn på gatan interagerar, hur de med hjälp av blicken lärt sig signalera att de är vänskapliga och hur de med hjälp av sina kroppar undviker barn som kan innebära problem. Undvikandet kan inte göras genom en förflyttning från gatan, de måste fortfarande vara inom synhåll för sina föräldrar, utan istället görs det genom deras rörelser på trottoaren och hur de håller sina armar. Fourteenth street är en gata där människor konstant justerar sina gemensamma gränser med hjälp av sina ögon och sina kroppar. Jag menar att Sennett betonar att gränser inte måste utgöras av fysiska objekt för att fungera, utan att människor i mötet med andra människor genom sin kropp också kan justera dem. Min tolkning är att Sennett också anser att det enbart är med hjälp av justeringar av kroppen i mötet med andra människor, som människan faktiskt lär sig att hantera mötet med den Andre.

Fysiska gränser är enligt Madanipour (2003, s. 240) på samma gång kommunikativa och separerande. Verandor, pelargångar, portar och entréer är exempel på uttryck som skapats för att tillåta interaktion och kommunikation mellan den privata och den offentliga världen. Sättet som gränser etableras och uttrycks på och relateras till den privata eller den offentliga sfären har stor påverkan på vardera sidans karaktär och definierar i stort mycket av urbanismens typiska karaktär. Jag anser att Madanipour menar att det är via den fysiska gränsen (exempelvis en port eller en veranda) mellan det offentliga och privata, som staden definieras. Madanipours gräns är enligt mig skarpare än Sennetts som jag anser är mjuk och flytande.

Gans (2002, s. 329-330) kritiserar en inriktning inom forskningen som han kallar "spatial determinism". Den inriktningen företräds ofta av arkitekter och arkitekternas perspektiv på det offentliga rummet baseras på att de anser att samhället kan förändras genom förändringar i stadens rumsligheter, alltså att rummet alltid har en kausal effekt. Gans håller inte med om detta utan anser att kausala effekter inte är automatiska utan ofta indirekta. Författaren ger två exempel på detta: Det första visar på ett rums ekonomiska effekt. Om det naturliga rummet innehåller guld, har det ekonomisk effekt först om guld värderas högt i samhället som det naturliga

rummet tillhör. Det andra exemplet behandlar beteendemässiga effekter. När en hemlös familj tvingas leva i ett nedgången motellrum får det beteendemässiga konsekvenser, men konsekvenserna beror på att socialbidraget är för lågt för att de ska ha råd med ett drägligt boende. Gans menar att dessa två exempel visar att rum aldrig har en total och direkt kausal makt. Därför fungerar rum istället som en mellanliggande kausal variabel. För en planerare innebär detta att den fysiska utformningen av stadens rumsligheter inte i sig självt kan förändra samhället och människors levnadsvillkor. Istället är utformningen en pusselbit bland många andra. Kanske kräver detta en förändring av planerarens föreställning om hur stadens utformning hänger ihop med sitt samhälle?

Summering av forskningsöversikten

Gans ser rum som ett socialt fenomen och något som blir en plats först när människor börjar använda det på olika sätt. Användningen av rummet sätter gränser för det och gör att det får en mening. Enligt Franzéns tolkning av Lefebvre anser han också att rum är sociala fenomen och att namngivandet som gör att ett socialt rum blir en plats är ett maktuttryck för vem som har makten att definiera rummet. Landman poängterar att för att du ska förstå det offentliga rummet måste du förstå de sociala processer som förändrar det urbana offentliga rummet. Dessa tre olika perspektiv på det offentliga rummet är betydelsefulla eftersom de visar att skillnaderna mellan olika forskares perspektiv är små men distinkta.

Offentliga rum är skapade som en blandning av offentligt och privat anser Ercan. Madanipour menar att det offentliga rummet låter människor testa sin egen verklighet och uttrycka olika identiteter. Gränsen mellan vad som är offentligt och vad som är privat är oskarp och det är intressant i relation till aktörernas; medborgarna, planerarna och arkitekterna, föreställningar och konstruktioner av det offentliga rummet. Sennett anser att gränsen måste vara oskarp för att det är i det offentliga rummet som människans fördomar utmanas och där hon lär sig om "den Andre".

I Arendts (1998 [1958], s. 58) perspektiv handlar offentlighet om framträdande och att rätten till ett offentligt liv är livsviktigt, för om "the private man does not appear, ... it is as though he did not exist." Citatet sammanfattar varför offentliga rum är viktiga för staden och varför medborgare, planerare och arkitekter har en föreställning om det.

Sennett anser att planerare och arkitekter måste skapa överlappande "weak borders". Madanipour menar istället att det offentliga rummet består av en mängd olika arenor men att de aldrig, vare sig i tid eller rum, överlappar varandra. Skillnaden dem emellan är enligt min tolkning att Sennetts perspektiv bygger på att det offentliga och det privata ska överlappa varandra, medan Madanipour anser att det är viktigt att låta gränserna mellan det offentliga och privata vara separerande. Dock på ett sätt som gör att den separerande gränsen kan fungera som en kommunikationskanal mellan det offentliga och det privata.

Listerborn påpekar att det aldrig funnits en helt och hållet öppen offentlighet utan att olika platser är inkluderande för vissa men exkluderande för andra och tvärtom. Poängen med Listerborns perspektiv är enligt mig att det behövs en mångfald av offentliga rum i staden

eftersom de används för olika aktiviteter och av olika grupperingar. Det behövs också offentliga rum som kan användas till flera olika aktiviteter samtidigt och att de olika aktiviteterna tillåts överlappa varandra.

Zukins perspektiv på offentliga rum idag kommer ifrån uppfattningen att privata aktörers syn på det offentliga rummet är en produkt av den kommersiella kulturen. Det gör att offentliga rum i stor utsträckning regleras av konsumtion, något som Zukin kritiserar. Samtidigt anser jag att hon menar att det viktiga är att människor möts öga-mot-öga, även om det råkar ske i exempelvis en galleria.

Skateboardåkarna i Némeths exempel från Philadelphia trängdes bort från det offentliga rummet när de inte längre ansågs vara en produkt som marknadsförde staden. De utmanade också den normativa konstruktionen av vad som accepteras i ett offentligt rum. Jag menar att detta visar att stadens offentliga rum av vissa aktörer används för att marknadsföra staden. Det går också att koppla till Van Deusens poäng, nämligen att rum, och inte människor, är den viktigaste resursen när en stad vill generera ekonomiskt värde. Vilka konsekvenser får det för stadens medborgare?

Två teoretiska perspektiv på rum

Forskningsöversikten är grunden till att jag valt att betrakta mitt empiriska material utifrån följande två teoretiska perspektiv. Eftersom innebörden av ordet "rum" är beroende av sitt sammanhang (Harvey, 2009, s. 117) är det viktigt att redogöra för med vilka glasögon jag ser på station Triangeln.

Harvey

Det första teoretiska perspektivet som jag betraktar fallet ur kommer från David Harvey. Han utgår från geografins perspektiv på "rum" och utifrån tidigare forskning har han identifierat tre betraktelsesätt. Den första är det absoluta rummet. Det är beständigt och det är Newtons rum som lyder under standardiserade mättekniker och orörliga system. Geometriskt sett är det Euklides rum. Socialt sett är det avgränsade geografiska områdets rum, exempelvis stater, administrativa enheter, stadsplaner och urbana system. Enligt Harvey (2009, s. 117) blir det absoluta rummet ett ting i sig självt. Jag vill likna det vid Gans definition av det naturliga rummet som bara "är".

Den andra delen är det relativa rummet vilket förknippas främst med Einstein och icke-euklidiska geometrier. Rummet är relativt i dubbel bemärkelse, dels genom att det finns multipla geometrier och dels genom att rummets yttersta ramar beror på vad som relativiseras och vem som gör det (Harvey, 2009, s. 119). De multipla geometrierna innebär att alla former av mätning beror på observatörens referensram. I den här förklaringen ingår också att det är omöjligt att förstå rummet som fristående från tiden och forskare börjar tala om tidrum och rumtid. Som exempel kan en karta som visar avståndet mellan två relativa platser se olika ut beroende på hur avståndet mäts. Avståndet kan exempelvis mätas genom kostnader, tid eller typ av färdmedel (Harvey, 2009, s. 120).

Det tredje och sista är det relationella rummet som bygger på tanken att rummet och tiden inte kan existera utanför de processer som definierar dem. Processerna sker alltså inte i rummet utan definierar sitt eget rum och det gör att rumsbegreppet är inbäddat i själva processen. I det relationella rummet går det inte att förstå en händelse vid en viss punkt i rummet enbart genom att se till det som existerar vid just den punkten. Istället har också allt det som sker runt omkring rummet betydelse i förståelsen av händelsen (Harvey, 2009, s. 121).

Lefebvre

Det andra teoretiska perspektivet kommer från Franzéns tolkning av Lefebvres triad. Den första storheten kallar Lefebvre för rumsliga praktiker och det innefattar allt som görs i rummet (Franzén, 2004, s. 54-56).

Den andra storheten kallar Lefebvre för rummets representationer eller det tänkta rummet. I Franzéns tolkning kallas det också för föreställningar om möjliga rum eftersom det handlar om ett rum som används av arkitekter och planerare för att utforma och behärska miljöer (Franzén, 2004, s. 54-56).

Den tredje storheten kallar Lefebvre för representationernas rum eller för det levda rummet. Innebörden är helt enkelt faktiska representationer i faktiska rum. I det rummet kan föreställningarna handla om nästan vadsomhelst men det knyts till ett specifikt rum eftersom det ägde rum där (Franzén, 2004, s. 54-56).

Summering av Harvey och Lefebvre

Det intressanta som Harvey (2009, s. 130) gör i sin text är att han lägger ihop sina tre betraktelsesätt; absolut, relativt och relationellt tidrum med Lefebvres triad; rumsliga praktiker, det tänkta rummet och det levda rummet. Harvey redovisar det i en tabell:

FIGUR 1.

	Det materiella rummet (det upplevda rummet)	Rummets representationer (det föreställda rummet)	Representationernas rum (det levda rummet)
Det absoluta rummet	väggar, broar, dörrar, trappor, golv, tak, gator, byggnader, städer, berg, kontinenter, vattenmassor, territoriella avgränsningar, fysiska gränser och hinder, inhägnade bostadsområden...	ekonomiska kartor; euklidisk geometri; landskapsbeskrivningar; metaforer om instängdhet, öppna ytor, lokaliseringar, lägen och positioner; (relativt lätt att kontrollera och styra) – <i>Newton och Descartes</i>	känslan av trygghet kring eldstaden; känslan av säkerhet eller instängdhet i ett avgränsat område; känslan av makt genom ägarskap och dominans av ett område; rädsla för folk utanför den egna gruppen
Det relativa rummet (tidrummet)	flöden av energi, vatten, luft, varor, folk, information, pengar, kapital; ökning och minskningar i avståndsfriktionen...	tematiska och topologiska kartor (t.ex. över Londons tunnelbanesystem); icke-euklidisk geometri och topologi; perspektivritningar; metaforer om situerad kunskap, om rörelse, rörlighet, förskjutningar, acceleration, tidrumskompression och avståndsökningar; (svårt att kontrollera och styra – kräver sofistikerade tekniker) – <i>Einstein och Riemann</i>	oron över att inte hinna i tid till skolan; spänningen i att röra sig in i det okända; frustrationen i en trafikstockning; spänningar eller upprymdhet till följd av tidrumskompression, av fart, av rörelse
Det relationella rummet (tidrummet)	elektromagnetiska flöden och fält; sociala relationer; ansamlingar av föroreningar; potentiell energi; ljud, dofter och andra sinnesförnimmelser som bärs av vinden	surrealism; existensialism; psykogeografier; cyberrum; metaforer om internalisering av kraft och makt; (extremt svårt att kontrollera och styra – kaosteori, dialektik, interna relationer, kvantteori) – <i>Leibniz, Whitehead, Deleuze, Benjamin</i>	visioner, fantasier, önskningar, frustrationer, minnen, drömmar, skenbilder, psykiska tillstånd (t.ex. torgskräck, höjdskräck, klaustrofobi)

Bildkälla: Harvey, 2009, s. 132.

För att besvara den här uppsatsens frågeställningar har jag gjort en likadan figur för station Triangeln. Med inspiration ifrån Harveys figur ser den ut så här:

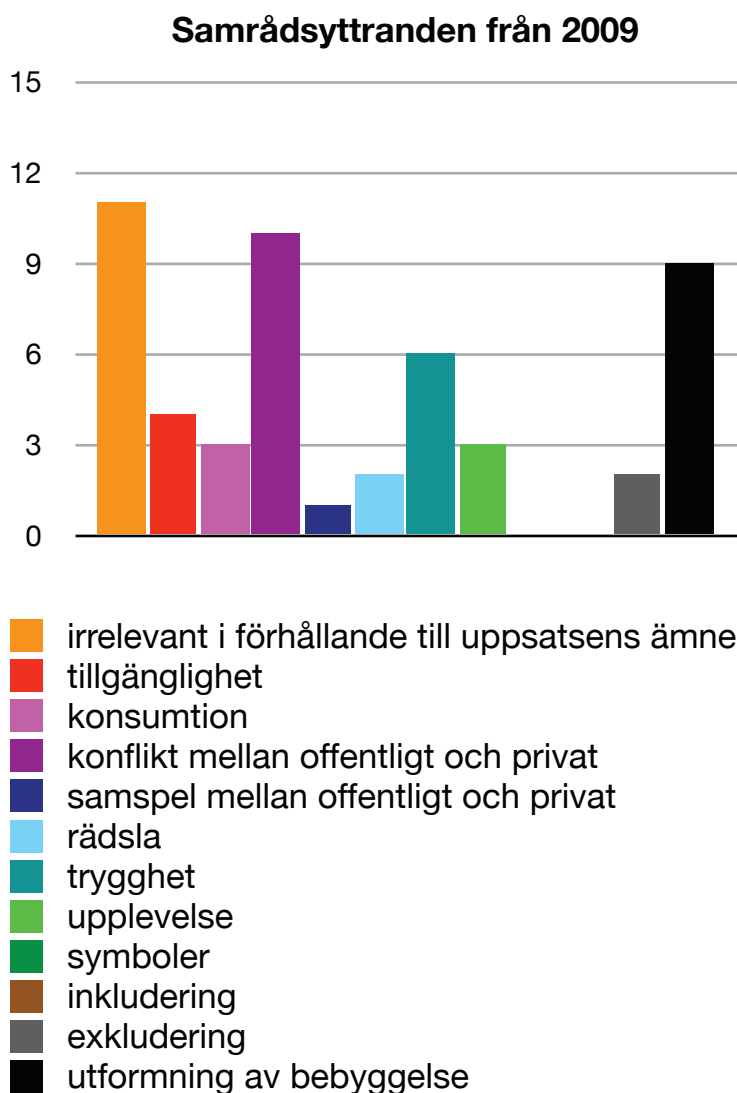
Lefebvre -->	Det materiella rummet	Det tänkta rummet	Det levda rummet
Harvey			
Det absoluta rummet	Station Triangeln som ett geometriskt, materiellt, geografiskt avgränsat rum.	Föreställningar om station Triangeln som ett geometriskt, materiellt, geografiskt avgränsat rum.	Det faktiska livet som sker i det geometriska, materiella, geografiskt avgränsade rummet station Triangeln
Det relativa rummet	Station Triangeln som ett materiellt rum vars avgränsning är relativ aktörens referensram.	Föreställningar om station Triangeln som rum vars avgränsning är relativ aktörens referensram.	Det faktiska livet som sker i rummet station Triangeln vars avgränsning är relativ aktörens referensram.
Det relationella rummet	Station Triangeln som ett materiellt rum vars händelser bara kan förstås i relation till världen utanför.	Föreställningar om station Triangeln som rum vars händelser bara kan förstås i relation till världen utanför.	Det faktiska livet som sker i rummet station Triangeln vars händelser bara kan förstås i relation till världen utanför.

Denna teoretiska tabell kan användas för att identifiera vilka olika rumsuppfattningar som aktörerna uttryckt i det empiriska materialet. Kanske kan den också fungera som en grund för diskussioner om ifall konflikter i det offentliga rummet uppstår på grund av att aktörerna har olika rumsuppfattningar och föreställningar om det offentliga rummet. Det kanske också går att avgöra om en aktör är kluven mellan två olika rumsuppfattningar och därför har motstående föreställningar om det offentliga rummet.

Resultat från analysen av det empiriska materialet

I det här kapitlet redovisas analysen av det empiriska materialet med koppling till uppsatsens teoretiska perspektiv på rum.

Medborgarna: samrådsyttranden från samrådsredogörelsen från detaljplan antagen 2009

De tre nyckelord med flest träffar är utformning av bebyggelse, konflikt mellan offentligt och privat och trygghet.

Konflikt mellan offentligt och privat

Tio av samrådsyttrandena handlar om en **konflikt mellan offentligt och privat** och det visar på två tendenser: dels att konflikten handlar om hur den fysiska gränsdragningen mellan det privata och det offentliga ska vara och dels handlar konflikten om vad marken faktiskt ska användas till. Det visas bland annat genom yttranden som konstaterar att planen

möjliggör underjordiska arrangemang för bil- och cykelgarage och för distribution genom lastbil och menar att detta är positivt eftersom det gör att gatumarken kan prioriteras för gång-, cykel- och busstrafik (Malmö stad, 2009b, s. 3, s. 7 och s. 19). Samtidigt påpekas att det råder brist på parkeringsplatser i området och att detta måste hanteras i kommande planprogram (Malmö stad, 2009b, s. 20, s. 21, s. 25, s.26, s. 36). Nästa yttrande påpekar att de anser att det för cykelparkering bör eftersträvas en kombination av mark- och garageparkeringar men att ”den största satsningen bör ligga på generösa utrymmen för cykelparkeringar på marknivå i nära anslutning till den norra stationsentrén.” (Malmö stad, 2009b, s. 10). Malmö stads svar på detta yttrande visar att de är medvetna om att det kommer krävas stora ytor för cykelparkering och motiverar garagelösningen med att den tillgängliga ytan i markplanet är begränsad och med att de vill ”undvika att alla gångytor och området kring S:t Johanneskyrkan blir belamrat av cyklar.” (Malmö Stad, 2009b, s. 10). Också nästa yttrande anser det viktigt att de cykelparkeringar som angränsar till S:t Johanneskyrkan har tydliga avgränsningar så att de ”inte riskerar att ’svämma över’.” (Malmö Stad, 2009b, s. 19).

En bostadsrättsförening i området är nöjda med att de idag kan hyra parkeringsplats i ett parkeringshus vid Konsthallen (Malmö stad, 2009b, s. 20). Ett yttrande framhåller att parkeringssituationen enbart blev något bättre när garaget vid Konsthallen blev tillgängligt (Malmö stad, 2009b, s. 25) och att de inte kommer acceptera att situationen i deras område blir som cykelproblematiken runt Centralstationen (Malmö stad, 2009b, s. 31). Samtidigt uttrycks oro för ”hur den redan ansträngda trafik- och parkeringssituationen i området ska förvärras ytterligare när utgrävning och byggnation av Kv Kaninen ska starta” (Malmö stad, 2009b, s. 21).

Ett yttrande vänder sig emot att området som hittills dominerats av bostäder och skolor, och aldrig haft centrumprägel, exploateras av köpcentret Triangeln. Yttrandet menar att exploateringen kommer förstöra ett av Malmös mest attraktiva bostadsområden (Malmö stad, 2009, s. 31). Ett annat yttrande menar att det ”är ett bisarrt förslag, som kommer få allvarliga negativa konsekvenser för miljö och människor...” (Malmö stad, 2009b, s. 36).

Samrådsyttrandena visar på två tendenser, för det första att konflikten handlar om hur gränsen mellan det offentliga och det privata rummet hanteras genom fysisk utformning och för det andra att konflikten också handlar om vad marken eller platsen i det offentliga rummet ska användas till. Det är tydligt i yttrandena att det förekommer skillnader mellan kommunens planerare och medborgarna i de här frågorna. Jag ser skillnaderna i yttrandena genom Sennetts ögon. Min tolkning av medborgarnas uttryck är att de ser staden som bestående av det Sennett kallar ”weak borders”, alltså att det finns gränser för olika aktiviteter i det offentliga rummet men att det finns möjlighet till överlappning mellan dem. Samtidigt menar jag att jag med Sennetts ögon tycks skönja att kommunen i fallet station Triangeln ser på staden som fylld av ”borders” vilka Sennett beskriver som icke genomsläppliga väggar. Och att det är av yttersta vikt att de olika aktiviteterna i det offentliga rummet inte överlappar varandra. Kan det vara så att **konflikten mellan offentligt och privat** som framkommer i samrådsyttrandena beror på att aktörerna, i det här fallet medborgarna och kommunens planerare, ser på det

offentliga rummet från olika perspektiv? Kan det också bero på att funktionsuppdelning är en princip som tillämpas av kommunens planerare och att det skapar ”borders”? Utifrån de teoretiska perspektiven är min tolkning att medborgarnas föreställningar om det offentliga rummet baseras på det relationella rummet (exempelvis talar medborgarna om området runt station Triangeln i relation till hur det har varit när beskrivningen handlar om att området aldrig har haft en centrumprägel) och det levda rummet (exempelvis från yttrandena som gäller bilparkeringar, medborgarna talar om hur de faktiskt lever i rummet, alltså i det här fallet, hur deras parkeringssituation är) och på det relationella rummet (förutom exemplet ovan också hur de sätter sin nuvarande parkeringssituation i relation till både hur den varit förr och hur den kan tänkas bli) och det tänkta rummet (exempelvis den oro som uttrycks om hur parkeringssituationen enligt medborgarnas föreställning kommer att bli).

Utformning av bebyggelse

Nio av samrådsyttrandena handlar om **utformning av bebyggelse** och det uttrycks bland annat på följande sätt: som att det är bra om lokalerna som ligger i botten på gallerian har ett utåtriktat innehåll samt att de ska gå att nå från utsidan för att säkerställa en aktiv fasad och ett levande gaturum och att köpcentrets huvudentré vetter emot S:t Johannesplan (Malmö stad, 2009b, s. 5). Gestaltningen av platsen framför station Triangelns norra uppgång och rampen ned till garaget måste ske omsorgsfullt så att vägen till Konsthallen blir välkomnande (Malmö stad, 2009b, s. 12). Ett annat yttrande anser att bestämmelsen för byggnadshöjd bör justeras så att ny och gammal bebyggelse på båda sidor om Rådmansgatan är anpassade till varandra. Den nya bebyggelsens fasad bör i gatulinjen också samspela med befintlig bebyggelse i kvarteret Abboten (Malmö stad, 2009b, s. 13). Nästa yttrande visar på vikten av att eventuell bebyggelse runt S:t Johanneskyrkan begränsas och då särskilt avseende höjden (Malmö stad, 2009b, s. 19). Skånetrafiken anser i sitt yttrande att det är lämpligt att utveckla bebyggelsen och uppgradera gaturummen runt stationen eftersom de kommer få stor betydelse för Malmö och dess kollektivtrafik (Malmö stad, 2009b, s. 19). NCC anser i sitt yttrande att möjlighet att ha balkonger mot Rådmansgatan och S:t Johannesgatan samt tillåtelse för fasta anordningar för uteserveringar bör införas i planen (Malmö stad, 2009b, s. 40).

Utformningen av bebyggelsen kring station Triangeln handlar enligt samrådsyttrandena om att den nya och gamla bebyggelsen ska hänga ihop och om betydelsen av områdets utseende. Det som pekats ut som viktigast för att åstadkomma att den nya och gamla bebyggelsen hänger ihop är fasaderna, avståndet från huskroppen till trottoaren och höjden på bebyggelsen. Att bebyggelsens utformning får så stort utrymme kopplar jag till det Zukin kallar för visuell konsumtion och med Madanipours idé om staden som fonddekoration. Det visar staden utan djup, och bara som en yta som ska vara vacker att titta på. Yttrandet från Skånetrafiken menar att rummet kring station Triangeln kommer få stor betydelse för staden varför det är lämpligt att utveckla bebyggelsen och uppgradera gaturummen. Jag tolkar detta som att bebyggelsen och utformningen av den har stor betydelse för staden, något som exempelvis

Madanipour pekat på i sin idé om stadens renässans som en viktig pusselbit för att skapa tillväxt. Det går enligt mig också att koppla till van Deusens tanke om att rum, istället för människor, är den viktigaste resursen för ekonomisk tillväxt. Kopplingen till van Deusen är enbart en antydning då jag inte hittat belägg bland samrådsyttrandena för att stadsrummet är viktigare än människorna i det här fallet. Utifrån de teoretiska perspektiven anar jag att medborgarnas föreställningar om det offentliga rummet grundas i det absoluta rummet (exempelvis för hur de direkt pekar på hur utformningen bör vara på en specifik del av det offentliga rummet kring station Triangeln, som vägen från den norra uppgången till Konsthallen) och det tänkta rummet (exempelvis Skånetrafikens yttrande där de föreställer sig hur gaturum och bebyggelse kommer att behöva förändras) och i det relativa rummet (exempelvis hur utformningen av den nya bebyggelsen relateras till den befintliga vad gäller fasadutformning och höjd) och det levda rummet (exempelvis att utformningen av lokalerna som vetter mot S:t Johannesplan ska ha fasta anordningar för uteserveringar).

Trygghet

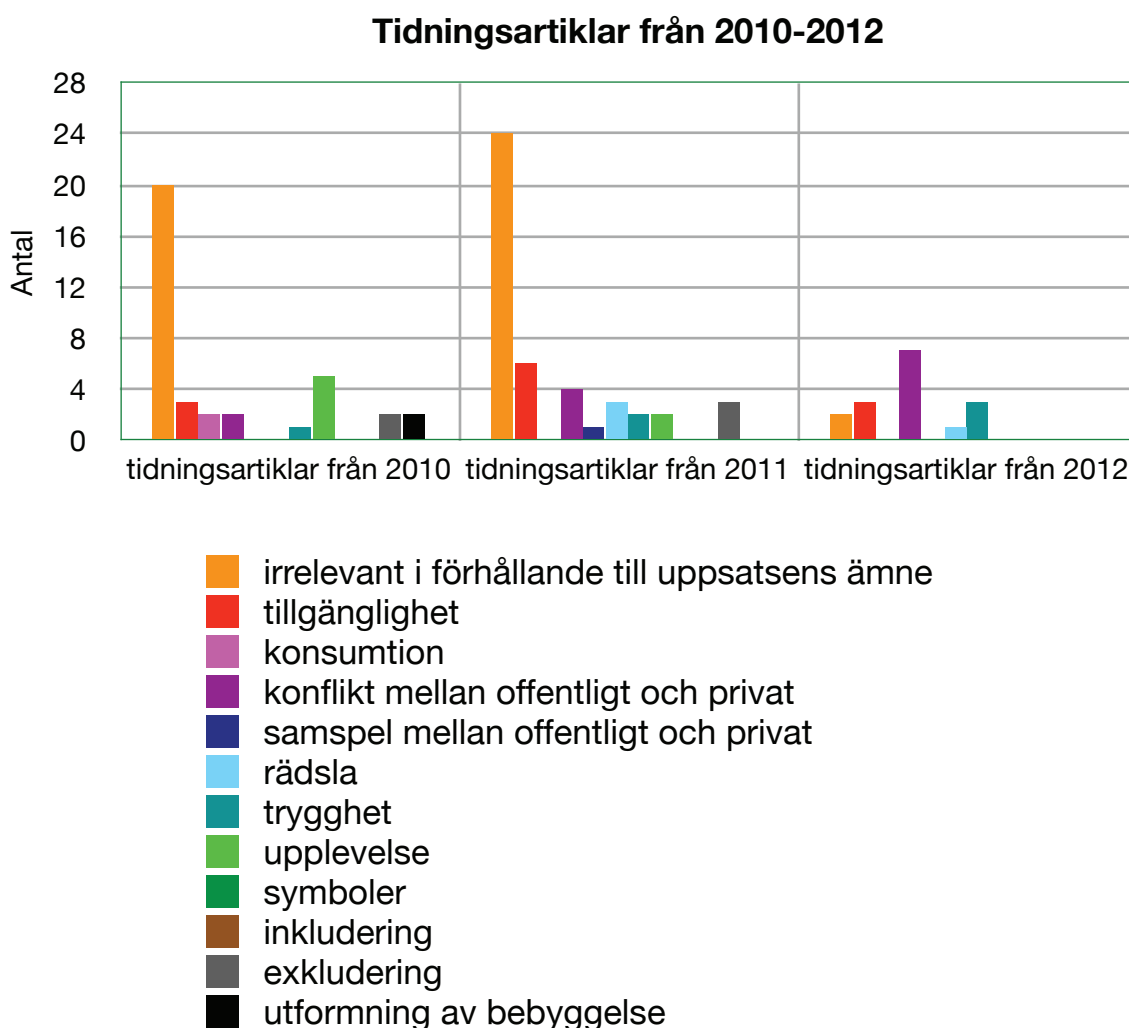
Sex av samrådsyttrandena handlar om **trygghet** och det innefattar också säkerhet. Det uttrycks exempelvis på följande sätt: Ett yttrande anser att utformningen av det planerade cykelgaraget som planeras på kvartersmark för att möjliggöra alternativa förvaltningsformer när det gäller service, säkerhet och trygghet, bör väljas efter utredning av olika lösningar i det fortsatta arbetet (Malmö stad, 2009b, s. 7). Kommunens svar på ett annat yttrande menar att strävan med cykelgaraget är att göra det "bekvämt, tryggt och säkert." (Malmö stad, 2009b, s. 10). Ett annat yttrande påpekar att det har mycket hög prioritet att göra attraktiva, trygga och säkra gång- och cykelstråk till de båda stationsuppgångarna (Malmö stad, 2009b, s. 15). Räddningstjänsten trycker på i sitt yttrande att särskild hänsyn måste tas till deras tillgänglighet och säkerhet vid en insats i undermarksanläggningar (Malmö stad, 2009b, s. 15). Till sist anser ett yttrande att ett nytt underjordiskt garage på kvarteret Kaninen kommer öka tryggheten för områdets boende. De påpekar också att det är viktigt att den underjordiska cykelparkeringen blir ljus och bemannad "så att alla malmöbor vågar gå in och hämta sin cykel utan att känna sig rädda. En underjordisk parkering kan lätt bli obehaglig." (Malmö stad, 2009b, s. 31).

Utifrån samrådyttrandena handlar **trygghet** för det första om ett skydd från kroppslig skada och för det andra om hur trygghet kan åstadkommas med hjälp av fysisk utformning. Gans anser att trygghet inte skapas genom utformning och jag håller med. Istället fungerar rum enligt Gans som en mellanliggande kausal variabel, alltså som en pusselbit bland många andra. Istället handlar det om två aspekter som Arendt pekar på. Dels om mänskliga artefakter, alltså byggnader och dylikt, och dels om mänskliga angelägenheter, alltså vad som sker mellan människorna som rör sig bland de mänskliga artefakterna. I det här fallet tolkar jag Arendt som att det genom hennes perspektiv går att se yttrandena som ett sätt att hantera användningen och mötet med det offentliga rummet, att det är kombinationen av de mänskliga artefakterna och de mänskliga angelägenheterna som skapar trygghet i ett offentligt rum. Det är också intressant att det i diskussionen om cykelgaraget handlar om att det

förväntas ha tillgång till någon form av service. Vilken typ av service framgår inte, men jag kopplar cykelgaraget service till Zukins exempel från Bryant Park i New York City där hon anser att makthavarna etablerat ”pacification by cappuccino”. Det innebär att människorna känner sig trygga för att de mitt i det offentliga hittar en privat del som de kan identifiera sig med. Samtidigt kan detta innebära att bara en grupp i samhället kan hantera mötet med den andre, eftersom Zukins exempel bygger på att medelklassens föreställning om det offentliga rummet har fått företräde. I det här fallet innebär det att mötet med andra människor i cykelgaraget, för några, hanteras genom att där finns någon form av servicemöjlighet. Utifrån de teoretiska perspektiven tolkar jag att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet baseras på det relativa rummet (exempelvis för hur Räddningstjänsten relaterar till det offentliga rummet utifrån sin föreställning om en eventuell räddningsinsats) och det materiella rummet (exempelvis att medborgarna uttrycker materiella önskemål i form av god belysning och bekvämlighet).

Medborgarna: tidningsartiklar från 2010-2012

De tre nyckelorden med flest träffar från 2010 är: upplevelse, tillgänglighet och konflikt mellan offentligt och privat. De tre nyckelorden med flest träffar från 2011 är: tillgänglighet, konflikt mellan offentligt och privat och exkludering. De tre nyckelorden med flest träffar från 2012 är: konflikt mellan offentligt och privat, tillgänglighet och trygghet.

Upplevelse

Fem av tidningsartiklarna från 2010 handlar om **upplevelse**. Tidningsartiklarna visar bland andra följande exempel på miljön som en upplevelse. Konsten på station Triangeln är bland annat en ljusinstallation där små prickar i väggen kommer fram när ett tåg har gått och försvinner lika fort när ett tåg närmar sig (Sydsvenskan, 2010:7). Vidare handlar tre av artiklarna om hur det gick till när station Triangeln invigdes. Den två veckor långa invigningen bestod bland annat av att stationen för en natt blev klubb, det var framträdande av Malmö Opera och ett köruppträdande (Sydsvenskans, 2010:15 och 2010:18). Av de människor som intervjuades under nattklubben uttrycks det glädje över att det bjuds på så mycket i samband med invigningen, att det är en spännande händelse, något som

bara händer en gång i livet samt att det ger en känsla av internationalitet och storstad. Det påpekas också att järnvägsinvigningar enligt tradition innebär sång, musik och fest och att det är ett fenomen som lever kvar (Sydsvenskan, 2010:16). Och den sista artikeln som behandlar station Triangeln som en upplevelse menar att det var ett medvetet ställningstagande att inte ha reklam, utan att det istället var viktigt att se hur människor upplevde miljön (Sydsvenskan, 2010:17).

Nyckelordet **upplevelse** förekommer med innebörden att människorna ska uppleva miljön. Frågan är om människorna anses vara en del av upplevelsen eller inte? Upplevelsen består av konstverk, evenemang som inte har med byggnadens funktion att göra och med utformningen av miljön. Zukins idé om visuell konsumtion går att koppla till även denna dokumenttyp, och återigen handlar det om Madanipours tanke att staden behandlas som en fonddekoration och inte den plats där livet trots allt äger rum. Utifrån de teoretiska perspektiven tolkar jag att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet baseras på det absoluta rummet (exempelvis invigningen av station Triangeln som en upplevelse i ett specifikt rum) och det tänkta rummet (exempelvis de tankar som medborgarna uttrycker om vad en invigning av en järnväg historiskt sett har inneburit, och att det än idag är en upplevelse). Min tolkning är att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet beror på arkitekternas föreställning om det offentliga rummet.

Tillgänglighet

Tre av tidningsartiklarna från 2010 handlade om **tillgänglighet** och det innebär till exempel att artiklarna handlar om att station Triangeln bevakas av både vakter och övervakningskameror dygnet runt (Sydsvenskan, 2010:4). Att cyklar inte får parkeras vid Citytunnelns byggnader närmast upp- och nedgångarna (Sydsvenskan, 2010:14) och att stadsbilden förändras när nya torg skapas och underjordiska anläggningar ska färdigställas (Sydsvenskan, 2010:29).

Sex artiklar från 2011 behandlar **tillgänglighet** och det innebär exempelvis problematiken med cyklarna som parkeras intill den norra stationsuppgången vid station Triangeln vilka måste flyttas för att ge plats åt det torg som området ursprungligen var tänkt för (Sydsvenskan, 2011:12). Nästa artikel handlar om att biljettautomaterna vid station Triangeln kameraövervakas (Sydsvenskan, 2011:20). En annan artikel berättar att människor med stativ blivit bortkörda från station Triangeln med hänvisning till säkerhetsskäl och att fotografering utan tillstånd är förbjudet på station Triangeln (Sydsvenskan, 2011:23). Nästa artikel visar att människor som arbetar i området uppmärksammar att området är mer tillgängligt nu eftersom det passerar fler människor än tidigare (Sydsvenskan, 2011:29).

Tre av tidningsartiklarna från 2012 handlade om **tillgänglighet** och det tar sig bland annat uttryck genom de felparkerade cyklarna vid station Triangeln som flyttas på grund av att Räddningstjänsten måste kunna komma fram till särskilda angreppsschakt (Sydsvenskan, 2012:9). Nästa artikel är en chatt där cyklarna vid Triangeln diskuteras. Kritiken som lyfts av chattedtagarna är att felparkeringen av cyklar beror på att det finns en brist på cykelställ där folk hoppar av sina cyklar, frågor om hur många cykelpendlare man räknat med och hur många cykelställ det finns, varför

kommunen inte varit tydligare med vad som gäller på platsen, att skyltarna som informerar är för små och bara har information på en sida, varför det inte finns fler cykelställ närmast nedgångarna utan mest mittemellan (Sydsvenskan, 2012:8 och 2012:6).

Tidningsartiklarna visar sammantaget på hur den fysiska **tillgängligheten** av platsen får eller ska gå till. Det är framförallt tillgänglighetsproblem för cyklister som behandlas och det är först i artiklarna från 2012 som anledningen till varför det är ont om plats för cyklister närmast stationsuppgångarna presenteras. Tillgängligheten som tidningsartiklarna visar på är baserade på reaktionerna som kommer när människor börjar använda det offentliga rummet. Det offentliga rummet är i det här fallet inte flexibelt på det vis som Sennett förespråkar genom "weak borders". Istället är rummet starkt styrt av sin upphovsman. Det är tydligt i artiklarna att tanken om hur det offentliga rummet kring station Triangeln ska användas och vara tillgängligt fysiskt inte stämmer överens med hur medborgarna faktiskt använder rummet. Utifrån de teoretiska perspektiven anser jag att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet grundar sig på det absoluta rummet (exempelvis att den fysiska tillgängligheten av det specifika rummet station Triangeln övervakas av vakter och kameror) och det levda rummet (exempelvis de cyklande medborgarnas tillgänglighet till cykelparkering i närheten av station Triangeln som kommit i konflikt med Räddningstjänstens tillgänglighet vid en eventuell räddningsinsats).

Konflikt mellan offentligt och privat

Två av artiklarna från 2010 handlar om **konflikt mellan offentligt och privat** och det tar sig uttryck genom att station Triangelns betongytor målats med en specialfärg så att det blir lättare att tvätta bort klotter. Att station Triangeln är övervakad av kameror och vakter dygnet runt visar också på en konflikt mellan offentligt och privat (Sydsvenskan, 2010:4). Den andra artikeln handlar om att cyklar som är felparkerade vid stationsuppgångarna vid station Triangeln forslas bort (Sydsvenskan, 2010:14).

Fyra av tidningsartiklarna från 2011 handlar om **konflikt mellan offentligt och privat** och det uttrycks till exempel genom att Kasper Salin-priset allt oftare ges till privata byggherrar istället för att uppmärksamma resultat från öppna arkitekturtävlingar och offentliga projekt (Sydsvenskan, 2011:3). Nästa artikel belyser återigen cykelproblematiken, att cyklarna närmast den norra uppgången på station Triangeln måste flyttas på grund av att ytan ska göras tillgänglig för den tänkta torget (Sydsvenskan, 2011:12). Människorna med stativ som blev bortkörda av vakter på station Triangeln visar på en konflikt (Sydsvenskan, 2011:23). Slutligen en artikel där de sluttande bänkarna på station Triangeln får kritik för att de inte är handikappanpassade (Sydsvenskan, 2011:28).

Alla av de relevanta artiklarna från 2012, sju stycken, handlar om **konflikt mellan offentligt och privat** och det uttrycks bland annat genom Miljöpartiet som menar att cykelkaoset vid station Triangeln beror på dålig planering och att cykelplaneringens påverkan på Citytunneln kom in försent i processen (Sydsvenskan, 2012:3). En annan artikel handlar om att Gatukontoret lyssnat på kritiken från frustrerade cyklister och nu lovar

bättre skyltning och information, informationskoner så att de som fått sina cyklar bortforslade snabbt ska förstå vad som hänt, att belysningen ska ses över vid cykelställen (Sydsvenskan, 2012:4). Nästa artikel berättar att Malmö stads socialdemokratiska kommunalråds känsla är att människor tycker det är bra att cyklarna flyttas för Räddningstjänstens skull men att det är för hög straffnivå att behöva ta sig så långt ut för att hämta sin cykel igen, särskilt som det också upplevs brista i informationen om vad som hänt (Sydsvenskan, 2012:5). En annan artikel behandlar också bortforslandet av cyklar och där beskrivs kommunens insats som en offensiv och att huvudfokus är att flytta de cyklar som är i vägen för en eventuell räddningsinsats (Sydsvenskan, 2012:7).

Alla tidningsartiklarna ger exempel på att det förekommer en **konflikt mellan offentligt och privat**. Vissa grupper av människor marginaliseras när de bryter mot normen för hur det offentliga rummet kring station Triangeln ska användas. Användningen bryter emot den estetiska upplevelsen av station Triangeln. Jag anser att det går att likna vid det som Németh påvisar i fallet med skateboardåkarna i LOVE Park i Philadelphia. I fallet station Triangeln gäller det dock inte skateboardåkare, utan cyklister, och det handlar inte heller enbart om att cyklisterna baserat på sitt cykelutövande inte är välkomna på platsen (vilket ju var fallet för skateboardåkarna), utan istället anser jag att cykelproblematiken vid station Triangeln visar på att det finns en diskrepans mellan hur kommunen och medborgarna anser att det offentliga rummet ska användas. I likhet med Boulevard Richard Lenoir i Paris har det offentliga rummet vid station Triangeln en upphovsman, men trots det fungerar inte platsen som kommunen och planerarna tänkt. Det är tydligt att konflikten återfinns i det levda rummet. Min tolkning utifrån de teoretiska perspektiven är att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet baseras på det relationella rummet (exempelvis att medborgarnas uttryckta frustration över cykelsituationen vid station Triangeln står i relation till deras vardag) och det levda rummet (exempelvis medborgarnas användning av det offentliga rummet som cykelparkering).

Exkludering

Tre av artiklarna från 2011 handlade om **exkludering** och det uttrycks på två sätt, dels som en känsla av exkludering och dels exkludering som en fysisk åtgärd. Tidningsartiklarna ger bland annat följande exempel: Ett par som anlände en sen kväll till station Triangeln och var sist upp från stationen blev jagade av ett gäng killar. Ena halvan av paret anser att han på grund av detta inte kan använda den nya stationen eftersom han känner sig utesluten. Han menar att station Triangeln som kostat så mycket blivit ett tillhåll för det värsta Malmö har (Sydsvenskan, 2011:26). En artikel visar hur cyklarna närmast den norra uppgången exkluderas till förmån för det tänkta torget (Sydsvenskan, 2011:12). Den sista artikeln handlar om att bänkarna på stationen sluttar för mycket. Gatukontoret menar att de uttryckte förvåning över att de lutade så mycket, men samtidigt är det Malmö stad som äger stationen och anledningen till att bänkarna lutar är för att inte locka uteliggare eller andra att blir kvar på bänken för länge (Sydsvenskan, 2011:28).

Tidningsartiklarna behandlar dels **exkludering** som en känsla och dels exkludering som görs med hjälp av fysiska åtgärder. Känslan av exkludering uttrycks genom att människor som rört sig på platsen känt sig rädda. Exkluderingen bottnar i att de inte känner sig välkomna på platsen och att de inte vet hur de ska hantera exponeringen och utsattheten mot "den Andre". Det handlar återigen om Sennetts sätt att det är i mötet med andra som vi lär oss leva ett balanserat liv. Och att mötena med "den Andre" där vi konfronteras med skillnader mellan vårt liv och deras, är nödvändiga för att lära oss livets balans. Utifrån de teoretiska perspektiven anar jag att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet grundar sig på det relativa rummet och det levda rummet. Exkluderingen med hjälp av fysiska åtgärder visas bäst genom att iaktta hur människorna som använder platsen behandlas. För cyklisterna innebär den fysiska åtgärden att cykelparkering är förbjuden närmast stationsnedgången och för resenärerna nere på perrongen att bänkarna sluttar så mycket att det inte är bekvämt eller möjligt att uppehålla sig där någon längre stund. Som Németh uttrycker det har definitionen av vilken publik som är lämplig i det här offentliga rummet smalnats av. Jag anser att det går att dra slutsatsen att människor inte ska uppehålla sig nere på perrongerna vid station Triangeln eftersom det inte finns ordentliga sittmöjligheter. De ska enbart passera. Det intressanta är dock att detta blir en paradox eftersom offentliga rum, som nämnts tidigare, samtidigt beskrivs som en upplevelse. För att du ska uppleva något, måste du då inte ha tillfälle att stanna upp? Utifrån de teoretiska perspektiven tolkar jag att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet bottnar i det absoluta rummet (exempelvis hur cyklarna exkluderas till förmån för det planerade torget) och det materiella rummet (exempelvis bänkarnas utformning).

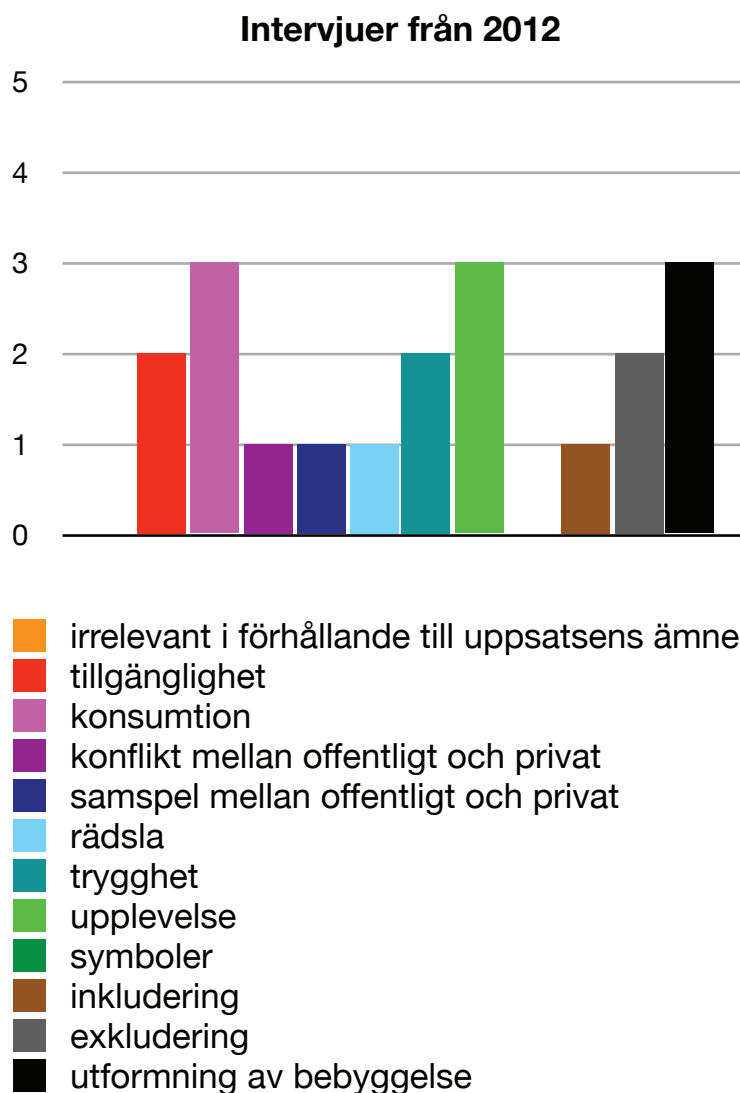
Trygghet

Tre av tidningsartiklarna från 2012 behandlar **trygghet** och det visas genom att Räddningstjänstens behov av tillgänglighet, trygghet och säkerhet vid en insats vid ett av angreppsschakten för att evakuera resenärer vid en eventuell olycka i Citytunneln är det som gör att cyklarna måste flyttas. Detta belyses också som den övergripande anledningen till varför Malmö stad forslar bort cyklar parkerade utanför cykelställ vid station Triangeln i artikeln om chatten om cykelproblematiken (Sydsvenskan, 2012:7; 2012:8 och 2012:9).

Nyckelordet **trygghet** handlar om en fysisk trygghet, om att skyddas från kroppslig skada, eftersom det handlar om evakuering av resenärer från Citytunneln under station Triangeln. Det är också nyckelordet trygghet som används som argument när kommunen tvångsflyttar cyklar från stationen. Det är intressant att just trygghet är ett av de vanligast förekommande argumenten eftersom det är svårt att argumentera emot det faktum att kommunen vill skydda människor från kroppslig skada. Det får mig att fundera över varför förflyttningen av cyklar faktiskt sker. Att använda människors trygghet som argument för att flytta på cyklarna gör det svårt att argumentera emot. För vem vill inte skyddas från kroppslig skada? Utifrån de teoretiska perspektiven är min tolkning att medborgarnas föreställning om det offentliga rummet grundar sig på det absoluta rummet (exempelvis Räddningstjänstens tillgänglighet

vid en eventuell räddningsinsats i det specifika rummet station Triangeln) och det levda rummet (exempelvis, återigen, cykelproblematiken).

Kommunen och planerarna: intervjuer från 2012

De tre nyckelorden som fått flest träffar är konsumtion, upplevelse och utformning av bebyggelse.

Konsumtion

Alla tre intervjuerna behandlar nyckelordet **konsumtion** och det handlar dels om att informant 1 anser att det blir fler och fler kommersiella intressen som tar mark i anspråk och därför är det viktigt att kunna vistas i det offentliga rummet utan att behöva betala för det. Huvudentrén till den nya delen av köpcentret Triangeln kommer vända sig emot station Triangelns norra uppgång. Den södra sidan av köpcentret Triangelns nya byggnad som vetter emot platsen framför station Triangelns norra uppgång kommer bli en solsida med en cafémiljö med caféer och restauranger⁵. Informant 3 menar att närheten till Operan, Konsthallen och områdets handel och service kommer göra att det blir en ny knutpunkt i Malmö. Butiker i bottenvåningen är bra eftersom i princip ingen vill bo

⁵ Informant 1, intervju 2012-05-07.

där ändå. Även den här informanten⁶ påpekar att huvudentrén kommer vända sig direkt emot station Triangelns norra uppgång och uttrycker det som att ”man liksom ska sugas in i Mammons tempel där”. Samtidigt pekar informanten på att stationen är helt i avsaknad av reklam vilket gör den ren och enkel.

Enligt intervjuerna handlar offentliga rum och konsumtion om fyra aspekter. För det första att det offentliga rummet i ökad utsträckning privatiseras med hjälp av **konsumtion**, något som exempelvis Zukin påpekar. För det andra hänger detta enligt mig ihop med Van Deusens idé om att människan konstrueras som en ”shoppare” och det hänger i sin tur ihop med den ökade andelen shoppinggallerior och andra tematiserade miljöer. Vidare innebär det att offentliga rum ur Sennetts perspektiv idag är begränsade eller orkestrerade enbart för konsumtion. För det tredje innebär det enligt mig att konsumtion då ses som skaparen av stadens liv, något som Zukin menar kommer av att de offentliga rummen skapas av privata intressen och deras föreställning av det offentliga rummet, som kommer från kommersialismen. En informant uttrycker föreställningen att handel och service kommer skapa en mötesplats vid station Triangeln. Vilken effekt får det på olika aktörers föreställningar om det offentliga rummet? Och till fjärde och sist handlar detta om Van Deusens tanke att det offentliga rummet då blir en producent av handelsvaror. Utifrån de teoretiska perspektiven tolkar jag att kommunens och planerarnas föreställning om det offentliga rummet grundar sig i det relativa rummet (exempelvis hur konsumtionen kommer att relateras till det offentliga rummet framför station Triangeln) och det tänkta rummet (exempelvis att kommunen och planerarna föreställer sig att närheten till service, handel, Operan och Konsthallen kommer göra att området blir en ny knutpunkt).

Upplevelse

Alla 3 intervjuerna talar om station Triangeln och offentliga rum som en **upplevelse**. Utvecklingen kring station Triangeln som kommer tillföra nya byggnader och funktioner menar informant 1 kommer skapa ett folkliv på platsen framför S:t Johanneskyrkan och då menar hon att det kommer upplevas helt annorlunda än vad det görs idag. Informanten påpekar också att upplevelsen av rummet och omsorgen i utformningen är väldigt viktig⁷. Informant 2 talar om att förslaget som tagits fram för hur platserna vid den norra stationsuppgången ska utformas heter ”öppen scen” och om närheten till det kulturella, som Operan, Konsthallen och Stadion, fotbollsarenan i Malmö⁸. Informant 2 och informant 3 pekar på att hon ser att station Triangeln kommer göra att det område som tidigare var en baksida nu upplevs som Malmös framsida och antagligen kommer uppfattningen om Malmös tyngdpunkt att förändras⁹.

För station Triangeln ses bebyggelsens utformning som en viktig del i skapandet av den **upplevelse** som platsen ska ge människorna som

---

⁶ Informant 3, intervju 2012-05-11.

⁷ Informant 1, intervju 2012-05-07.

⁸ Informant 2, intervju 2012-05-10.

⁹ Informant 2, intervju 2012-05-10 och informant 3, intervju 2012-05-11.

använder den. Madanipour pekar på att föreställningen om hur det offentliga rummet används idag tar sig två uttryck. I det första används staden som en fonddekoration där handlar det om att staden ska visas upp, vilket Zukin menar blir en form av visuell konsumtion av stadsrummet. Men intervjuerna visar också på att det är själva upplevelsen av platsen som är viktig och min tolkning är att det innebär att Madanipours andra uttryck också går att tillämpa. Det andra uttrycket innebär att rummet ses som en plats för kommunikation där det offentliga rummet har en aktiv del i föreställningen. Jag anser att för att det offentliga rummet ska kunna upplevas kräver det att någon eller något kommunicerar med andra någon eller några. Utifrån de teoretiska perspektiven är min tolkning att kommunens och planerarnas föreställning om det offentliga rummet baseras på det absoluta rummet (exempelvis att den specifika platsen station Triangeln kommer upplevas annorlunda än vad den gör idag) och det tänkta rummet (exempelvis att kommunen och planerarna föreställer sig att station Triangeln kommer göra att området blir en framsida istället för den baksida den varit förut).

Utformning av bebyggelse

Alla tre intervjuerna handlar om **utformning av bebyggelse** och det uttrycks bland annat på följande sätt: Av informant 1 som att det är viktigt att planera fram offentliga rum, men att man inte kan planera fram livet, bara ge livet de bästa förutsättningarna. Informant 1 tar Västra hamnen som exempel på något som det inte var tänkt som något särskilt med, men som ändå blev det och att det blev bra. Omsorgen i hur rummet utformas framhålls också som viktigt¹⁰.

Utformningen av ankomstbyggnaderna, alltså stationsbyggnaderna för station Triangeln, skulle enligt informant 2 ha en återhållsam utformning för att respektera S:t Johanneskyrkan och dess historiska betydelse och kulturvärde. Utformningen av cykelgaraget vid den södra uppgången av station Triangeln beror på att det kommer ha ett tillfälligt bygglov vilket gör att det eventuellt kommer att bli något annat än ett cykelgarage på den marken i framtiden. Malmö stad äger de båda stationsbyggnaderna vilket har gjort att de har haft stor påverkan på deras utformning och att tanken med utformningen har varit att byggnaderna ska signalera station samtidigt som de är publika, öppna och av hög kvalitet så att människor väljer att resa med tåg. Informant 2 tar upp det faktum att stationen fått Kasper Salin-priset och menar att juryn för arkitekturpriset inte släpper igenom vilken byggnad som helst¹¹.

Informant 3 berättar att besökare talat om station Triangelns stationsbyggnader som Malmös Louvren. Station Triangeln ses av informanten som väldigt lyckad trots att det bara är ett hål i marken, om än ett väldigt vackert¹².

Arbetet med utformningen av bebyggelsen som ska tillhöra köpcentret Triangeln har handlat om alltifrån hur svårt det ska vara att slå

---

¹⁰ Informant 1, intervju 2012-05-07.

¹¹ Informant 2, intervju 2012-05-10.

¹² Informant 3, intervju 2012-05-11.

sönder bottenvåningen, hur lätt det ska vara att sanera klotter, och särskilt i perspektivet om MFF förlorat en match och många arga och besvikna supportrar ska ta sig hem från station Triangeln. För att förhindra skadegörelse är det därför granit och rostfritt stål i bottenvåningen. Informant 3 framhåller att möjligheten att låta all bil- och godstrafik till gallerian gå i en tunnel under ytan framför station Triangelns norra uppgång är en fantastisk förutsättning och nyckel till att det går att utforma området på ett så fint sätt¹³.

Gestaltningen av höghuset har handlat om att en bra boendemiljö inte alltid ger en snygg fasad. Taket på höghuset är något man kommer att se så därför berättar informant 3 att de har lagt extra omsorg på hur taket utformas. På sidan ut mot platsen framför den norra stationsuppgången så har fasadens utformning skapats med hjälp balkonger som är som gluggar i fasaden. Utformningen av entrén till köpcentret, som vänder sig mot den norra stationsuppgången, är utformad så att du ska vilja gå in där när du kommer upp ur stationen. Materialvalen har diskuterats mycket också vad gäller de övre våningarna, och då gäller det även vilka färger som används för att byggnaden ska skilja sig mellan sina olika funktioner samtidigt som de ska passa ihop som en helhet. Informant 3 påpekar också att det är viktigt att se till att materialen går att underhålla på ett bra sätt så att fasaderna inte får smutsränder¹⁴.

Återigen, precis som i alla dokumenttyper utom tidningsartiklarna är utformningen av bebyggelse ett av de tre nyckelorden med flest träffar. Det anser jag tydligt visar hur stor betydelse bebyggelsen har vid skapandet av stadens offentliga rum. I det här fallet behandlas dels den rent estetiska aspekten av utformning, hur bebyggelsen ska se ut för sig själv och ihop med befintlig bebyggelse, och dels hur **utformningen av bebyggelsen** varit beroende av vad som blir synligt för människorna på gatan, samt dels hur bebyggelsen hänger ihop med planeringen av det offentliga rummet. Detta visar återigen på Madanipours antagande om stadens renässans som en viktig pusselbit för tillväxt och jag vill antyda att det också skvallrar om att designen av staden här försöker användas som ett sätt att sticka ut ifrån mängden i en global konkurrens. Min tolkning utifrån de teoretiska perspektiven är att kommunens och planerarnas föreställning om det offentliga rummet bottenar i det absoluta rummet (exempelvis handlar utformningen av bebyggelsen om hur den ska se ut i det specifika rummet station Triangeln) och det materiella rummet (exempelvis ligger en del av fokus i utformningen av bebyggelsen på vilka material som ska användas). Jag anser det intressant att nämna att kommunen och planerarna delar arkitekternas teoretiska perspektiv i nyckelordet utformning av bebyggelse. Arkitekterna och kommunen och planerarna tillmäter alltså bebyggelsen i staden och dess offentliga rum betydelse utifrån samma teoretiska perspektiv. Värt att notera är också att medborgarnas roll i det offentliga rummet utgår ifrån shopping och upplevelser, men de syns inte alls i kommunens och planerarnas föreställning om bebyggelsens utformning.

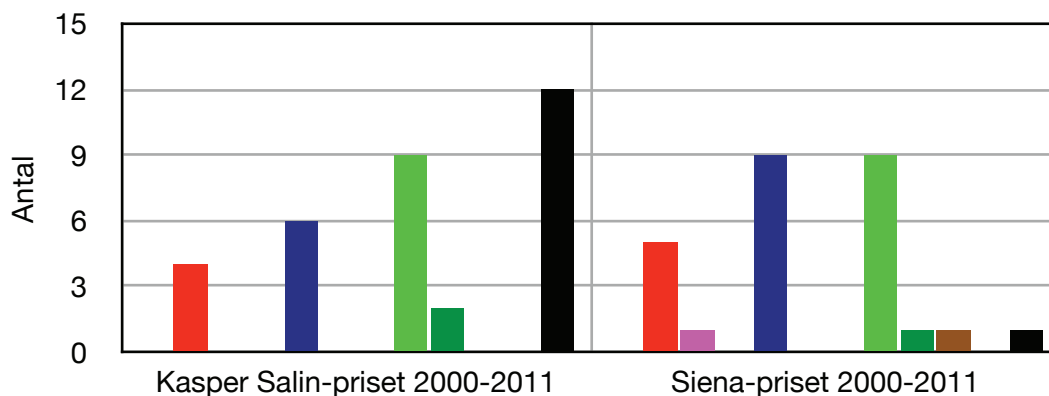
---

¹³ Informant 3, intervju 2012-05-11.

¹⁴ Informant 3, intervju 2012-05-11.

Arkitekterna: jurymotiveringar från arkitekturpriserna 2000-2011

Jurymotiveringar från Kasper Salin-priset och Siena-priset 2000-2011.

- irrelevant i förhållande till uppsatsens ämne
- tillgänglighet
- konsumtion
- konflikt mellan offentligt och privat
- samspel mellan offentligt och privat
- rädsla
- trygghet
- upplevelse
- symboler
- inkludering
- exkludering
- utformning av bebyggelse

De tre nyckelord som fått flest träffar för Kasper Salin-priset är utformning av bebyggelse, upplevelse och samspel mellan offentligt och privat. För Siena-priset är det upplevelse, samspel mellan offentligt och privat och tillgänglighet.

Utformning av bebyggelse

Alla jurymotiveringar, eller tolv stycken, från Kasper Salin-priset handlade om **utformning av bebyggelse** och där beskrivs byggnaders utformning bland annat med ord som formstarka glaskupoler (Kasper Salin, 2011), en visuell form som understryker anläggningens funktion (Kasper Salin, 2010), robusta ytmaterial (Kasper Salin, 2009), omsorgsfulla detaljer (Kasper Salin, 2000), ett djärvt experimenterande med rum som kombinerats i dramatiska konstellationer (Kasper Salin, 2009), exteriör som präglas av balkonger (Kasper Salin, 2009), släta ljusa betongytor (Kasper Salin, 2008) och lådan är byggd av betong vars ytor är sköna och släta (Kasper Salin, 2008).

Att alla Kasper Salin-prisets jurymotiveringar går att härleda till nyckelordet **utformning av bebyggelse** är logiskt med tanke på att

priset ska ges till en byggnad av hög arkitektonisk kvalitet och då bör byggnadens utformning vara en bidragande faktor i motiveringen. Men enligt mig visar det också att arkitekterna lägger vikt vid arkitekturens utformning i staden. Jag kopplar detta resultatet från Kasper Salin-priset till Davis (1990, s. 155, se Van Deusen, 2002, s. 150) citat: "an architectural privatization of the public sphere". Enligt mig innebär det att Davis menar att arkitekturen är medskapare till privatiseringen av offentliga rum. Utifrån de teoretiska perspektiven tolkar jag att arkitekternas föreställningar om det offentliga rummet återfinns i det absoluta rummet (exempelvis handlar det alltid om en specifik plats) och det materiella rummet (exempelvis, utformningen av bebyggelsen baseras på en specifik plats).

Upplevelse

Nio av jurymotiveringarna för Kasper Salin-priset handlade om **upplevelse** och det innebär att fokus ligger på att byggnadens utformning skapar upplevelsen. Det beskrivs bland annat så här: att en byggnad tagit de resandes upplevelser som utgångspunkt för utformningen (Kasper Salin, 2011), i en annan jurymotivering innebär det att byggnadens tekniska funktioner finns inom den och att de med hjälp av en transparent utformning ger upplevelsen av att det finns en stark helhetsverkan (Kasper Salin, 2010). En annan byggnad beskrivs som en upplevelse med alltifrån balkonger till takterasser, öppen bottenvåning och generös plats för cyklar (Kasper Salin, 2009). Nästa jurymotivering handlar om ett kvarter som upplevs skickligt sammanhållet och vackert och där mänsklig omsorg har skapats med hjälp av goda avvägningar mellan innehåll, skala och infrastruktur (Kasper Salin, 2005). Nästan byggnad beskrivs som rik på rumsupplevelser (Kasper Salin, 2004, Södertörns Högskolebibliotek i Huddinge).

Också nio av jurymotiveringarna från Siena-priset behandlar nyckelordet **upplevelse**. Här innebär det att det är platsens utformning som skapar upplevelsen och det tar sig bland annat följande uttryck: i en jurymotivering som att det enkla rummet ger goda förutsättningar för utställningar och aktiviteter (Siena-priset, 2000), och som en befriande frånvaro av innehåll där istället själva torgytan, träden, fasaderna och vattnet får spela huvudrollen (Siena-priset, 2003). I en annan jurymotivering uttrycks platsen som rik på upplevelser och tillfällen till rekreation (Siena-priset, 2006), i en annan som ett flöde av händelser genom vila, rekreation, lek och paus (Siena-priset, 2007) och i ytterligare en tredje som en känsla av semesterns slappa dagar då man träffar människor eller bara hänger på stranden (Siena-priset, 2008). Nästa jurymotivering uttrycker det som att platsen blivit en lummig oas i en trafikintensiv kärna (Siena-priset, 2009) och en annan att den stora ordningens klarhet återfinns i delarnas raffinemang och att det är de olika arkitektoniska detaljerna och ordningen som skapar en upplevelse (Siena-priset, 2011).

Jurymotiveringarna från både Kasper Salin-priset och från Siena-priset visar att fokus ligger på att skapa en **upplevelse** med hjälp av platsens eller bebyggelsens utformning. Det är anmärkningsvärt att det inte alls handlar om hur miljön ska användas, eller vilken plats människor har i den. Det handlar till och med om ett flöde av upplevelser, alltifrån

inom den enskilda byggnaden till ett flöde i staden och dess offentliga rum som helhet. På ett sätt anser jag att detta gör att det offentliga rummet och staden används som en fonddekoration, alltså ett sätt att visa upp staden så som exempelvis Madanipour pekar på. Jag kopplar det också till Zukins synpunkt om visuell konsumtion, att människor i staden ska "titta" på staden, alltså uppleva den visuellt. Som en form av "se, men inte röra". Detta är intressant att ställa emot Sennetts Fourteenth Street, som jag genom dess överlagringar vill beskriva som en annan typ av upplevelse. Den visar på en upplevelse som inte har orkestrerats av någon och därmed inte har någon upphovsman. Jämförelsen blir intressant eftersom platserna och bebyggelsen från arkitekturpriserna i allra högsta grad har en upphovsman. Utifrån de teoretiska perspektiven är min tolkning att arkitekternas föreställning om det offentliga rummet baseras på det absoluta rummet (exempelvis handlar det om en upplevelse eller ett flöde av upplevelser i ett specifikt, avgränsat rum) och det tänkta rummet (exempelvis handlar det om föreställningen av en byggnad som en upplevelse eller ett flöde av upplevelser).

Samspel mellan offentligt och privat

Sex jurymotiveringar från Kasper Salin-priset handlar om **samspel mellan offentligt och privat** vilket exempelvis innebär att byggnaden som fått priset beskrivs som att den syns tydligt i omgivningen samtidigt som den omgivande skogen är närvarande (Kasper Salin, 2010). En annan jurymotivering beskriver byggnaden som att takterasser underlättar kontakten mellan lägenheternas inre rum och den yttre miljön (Kasper Salin, 2009). Vidare handlar det om en tillbyggnad som skapat både händelserika interiörer och en mångfald av uttrycksfulla exteriörer (Kasper Salin, 2001). Slutligen handlar det om ett gott utförande vad gäller alltifrån helhet till detaljer och från det gemensamma till det privata (Kasper Salin, 2000).

Nio av jurymotiveringarna från Siena-priset handlar om **samspel mellan offentligt och privat**. Det uttrycks bland annat som ett ombonat gångstråk där du är väl omhändertagen i rummet samtidigt som du har god överblick över det som händer runt omkring (Siena-priset, 2000), som att konflikten mellan biltrafik och fotgängare hanterats utan någon förfördelats eftersom man vågat dem mötas halvvägs vilket lett till ett fungerande och framåtsyftande samspel (Siena-priset, 2003). En annan jurymotivering uttrycker det om ett öppet socialt rum med plats för alla samtidigt som människor kan välja att vara privata eller dra nytta av möjligheterna till oväntade möten som platsen erbjuder, men inte tvingar någon till (Siena-priset, 2005). En annan jurymotivering pekar på att bollplanerna i parken behandlas på ett elegant sett och som en del av parken utan stängsel (Siena-priset, 2007). En annan jurymotivering trycker på att uppställningen gjorts så att människor både kan sitta enskilt och i grupp av olika storlek (Siena-priset, 2008). Nästa jurymotivering uttrycker att pristagaren har blivit en verklig mötesplats för folket (Siena-priset, 2009). Och den sista jurymotiveringen uttrycker det som att ordningens klarhet kommer av delarnas finess och att det gör att torget får det högkvalitativa uttryck som en offentlig plats ska ha (Siena-priset, 2011).

I jurymotiveringarna från Kasper Salin-priset handlar det om det ytliga **samspelet mellan det offentliga och privata**, alltså hur samspelet fungerar mellan det som är inuti och det som är utanför byggnaden. Mötet eller samspelet mellan det offentliga och det privata sker alltså genom fönster, väggar och dörrar och leder enligt mig aldrig till ett möte öga mot öga med "den Andre". Det beror på att mötet styrs av bebyggelsen. Utifrån de teoretiska perspektiven talar detta för att arkitekternas föreställning om det offentliga rummet återfinns inom relativa rummet och det tänkta rummet. I Siena-prisets jurymotiveringar handlar det däremot om hur människan aktivt kan välja att vara privat eller offentlig i det offentliga rummet. Jag tolkar det som att det i Siena-prisets jurymotiveringar handlar om olika sätt att faktiskt hantera väntade och oväntade möten med "den Andre" i det offentliga rummet (vilket det inte gör i jurymotiveringarna från Kasper Salin-priset). Jag menar att detta handlar om det som Sennett pekar på, att det är viktigt att möta andra människor. Det är viktigt eftersom det är i mötet, utsattheten och exponeringen av "den Andre" som vi lär oss leva ett balanserat liv och enligt mig är det enbart Siena-priset som möjliggör för de här mötena. Min tolkning utifrån de teoretiska perspektiven är att arkitekternas föreställning om det offentliga rummet bottnar i det relationella rummet (exempelvis hur en byggnad eller plats står i relation till omgivningen) och det levda rummet (exempelvis hur oväntade möten mellan människor hanteras i ett offentligt rum).

Tillgänglighet

Fem av jurymotiveringarna från Siena-priset behandlade nyckelordet **tillgänglighet**. Det uttrycks som att det är viktigt för resenärer att de kan gå raka vägen oavsett om de är försenade eller ute i sista minuten (Siena-priset, 2002), ett öppet socialt rum med plats för alla (Siena-priset, 2005), en park som är en angelägenhet för alla åldrar och intressen (Siena-priset, 2007), som en verklig mötesplats för folket (Siena-priset, 2009) och till sist som en park av högsta möjliga kvalitet med optimal tillgänglighet utan barriärer (Siena-priset, 2010).

Nyckelordet **tillgänglighet** behandlas på två sätt i jurymotiveringarna från Siena-priset, dels som något rent fysiskt, att det ska vara framkomligt och användbart, och dels som något mer mentalt, att olika grupper av människor ska ha tillgång till platsen. Landmans (2010, s. 132) definition av det offentliga rummet handlar just om ett rum "...that allows all the people to have access to it and the activities with in it..." vilket jag anser är hur tillgänglighet beskrivs i jurymotiveringarna från Siena-priset. Utifrån de teoretiska perspektiven är min tolkning att arkitekternas föreställning om det offentliga rummet utgår ifrån det absoluta rummet (exempelvis handlar det om tillgänglighet till ett specifikt rum) och det materiella rummet (exempelvis att tillgängligheten är beroende av utformningen av rummet).

Aktörernas teoretiska perspektiv på offentliga rum

I det här kapitlet analyseras resultatet från analysen av empirin med hjälp av uppsatsens teoretiska perspektiv. Analysen utgår ifrån tabellen som presenterades tidigare i uppsatsen och sammanfattar vilka rumsliga perspektiv aktörerna tillhör enligt föregående kapitelns analys.

Lefebvre -->	Det materiella rummet	Det tänkta rummet	Det levda rummet
Harvey			
Det absoluta rummet	Medborgarna Kommunen och planerarna Arkitekterna	Medborgarna Kommunen och planerarna Arkitekterna	Medborgarna
Det relativa rummet	Medborgarna	Kommunen och planerarna Arkitekterna (Kasper Salin-priset)	Medborgarna
Det relationella rummet		Medborgarna	Medborgarna Arkitekterna (Siena-priset)

Utifrån den här tabellen drar jag följande slutsatser: för det första att medborgarna i samrådsyttranden och tidningsartiklar har föreställningar om det offentliga rummet som baseras på flera olika rumsliga perspektiv. Detta kan till stor del bero på att det empiriska materialet som representerar medborgarna är större än det empiriska materialet som representerar de andra aktörerna. Trots det är det tydligt att medborgarna ser på det offentliga rummet utifrån fler teoretiska perspektiv än vad de andra aktörerna gör. Samtidigt som medborgarna talar om det nuvarande materiella rummet, genom oron för att utsikten ska förstöras (Malmö stad, 2009b, s. 41), så uttrycker de sig också om det tänkta rummet när de uttrycker oro för hur parkeringssituationen kommer förvärras när station Triangeln är klar (Malmö stad, 2009b s. 36, s. 25-26 och s. 21). Men, framförallt utgår medborgarnas föreställningar ifrån det levda rummet när de uttrycker sig om bortforslingen av cyklar från station Triangeln. Medborgarna reagerar bland annat på bristen på information, dålig tillgänglighet för att hämta ut bortforslade cyklar och bristen på cykelställ och hur det påverkar deras liv (Sydsvenskan, 2012:8).

För det andra, att kommunens och planerarnas föreställningar om det offentliga rummet aldrig grundas på det levda rummet eller det relationella rummet. Istället baseras föreställningarna på det absoluta rummet, på det materiella rummet, på det tänkta rummet och på det

relativa rummet. Kommunen och planerarnas föreställningar handlar om utformningen (det materiella rummet) av det specifika rummet (det absoluta rummet) station Triangeln. Föreställningarna handlar också om kommunen och planerarnas tänkta bild (det tänkta rummet) eller föreställning om hur station Triangeln kommer att bli. Kommunens och planerarnas tänkta bild (det tänkta rummet) är relativ eller beroende av deras egen referensram (det relativa rummet) och inte beroende av hur människor faktiskt använder det offentliga rummet (det levda rummet). Kommunens och planerarnas tänkta bild (det tänkta rummet) av station Triangeln sätts inte i relation till andra rum i staden.

Och för det tredje och sista, att arkitekternas föreställningar baseras på det absoluta rummet, det materiella rummet och det tänkta rummet. Precis som kommunen och planerarna hämtas arkitekternas föreställningar om det offentliga rummet, med ett undantag, aldrig från det levda rummet och det relationella rummet. Undantaget är en jurymotivering från Siena-priset (Siena, 2005:1) där föreställningarna om det offentliga rummet baseras på det som faktiskt händer i rummet och vilka relationer händelserna i ett specifikt offentligt rum har med andra omkringliggande rum. Det offentliga rummet motiveras bland annat på följande sätt:

”Helheten är ett i bästa bemärkelse öppet socialt rum med plats för alla, där människor kan välja att förbli privata eller tillvarata de möjligheter till oväntade möten platsen erbjuder men inte heller påtvingar någon.”

Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycks av medborgarna i en konkret detaljplaneprocess?

Föreställningarna som uttrycks i en konkret detaljplaneprocess representeras här av medborgarna genom samrådsyttranden och tidningsartiklar. Det faktiska livet i och omkring det geografiska rummet station Triangeln representeras av människor som inte vill få sin utsikt förstörd (Malmö stad, 2009b, s. 41), av en oro för att en ökning av antalet boende i området kommer skapa ytterligare parkeringskaos (Malmö stad, 2009b, s. 36) och av kommunens ständiga bortforsling av felparkerade cyklar (se exempelvis Sydsvenskan, 2012:5, 2012:7, 2012:8, 2012:9). Medborgarnas perspektiv på det offentliga rummet station Triangeln bottnar i deras egen referensram och i deras relationer med andra offentliga rum i staden. Medborgarna jämför också sin föreställning (det tänkta rummet) om cykelparkeringen vid station Triangeln med cykelproblematiken som redan finns vid Centralstationen i Malmö, och påpekar att de inte kommer acceptera att det sker i deras område (Malmö stad, 2009b, s. 31).

Vilka föreställningar om det offentliga rummet uttrycker kommunen?

Kommunen uttrycker tre olika föreställningar om det offentliga rummet i staden. Föreställningarna baseras på den materiella, geografiska platsens

utformning och hur föreställningar om den materiella, geografiska platsen relaterar till kommunens referensram.

Den första föreställningen om det offentliga rummet som kommunen uttrycker är att konsumtion har betydelse för det offentliga rummet, exempelvis uttrycker informant 2 att en del av det offentliga rummet kring station Triangeln kommer vara en cafémiljö med många caféer och restauranger¹⁵. Samtidigt uttrycker informant 1 en oro över att allt fler offentliga rum i staden tas i anspråk av kommersiella intressen och menar att det är viktigt med offentliga rum där människor kan vistas utan att behöva betala¹⁶.

Den andra föreställningen är det offentliga rummet som en upplevelse. Informant 1 pekar på att människor kommer kunna sitta ut mot station Triangeln och platsen vid S:t Johanneskyrkan och rummet med hjälp av folkliv kommer upplevas helt annorlunda jämför med idag¹⁷. Att upplevelsen av det offentliga rummet är beroende av hur det ser ut menar jag att informant 3 anser då hen menar att ett rent, snyggt, tryggt och konstutsmyckat rum gör att människor bär sig bättre åt, än om det är slumligt, klöttrat och skräpigt¹⁸.

Det tredje föreställningen är att utformningen av det offentliga rummets bebyggelse har stor betydelse för staden. Som exempel säger informant 2 att station Triangelns bebyggelse är framtagen med tanken att det ska signalera station och öppenhet och hög kvalitet för att stärka tågresandet och Citytunneln¹⁹. Informant 3 får höra av studiebesök att station Triangeln är Malmös Louvren²⁰.

Det som är slående och sammanfattande för alla tre föreställningarna anser jag är att kommunen i mångt och mycket uttrycker samma föreställningar om det offentliga rummet som arkitekterna gör. Det levda rummet, alltså det rum som skapas när människan börjar använda det planerade rummet, lyser med sin frånvaro i kommunens föreställningar om det offentliga rummet. Dessutom verkar kommunen och planerarna se det levda rummet som något som måste åtgärdas och ställas i ordning. Den slutsatsen baserar jag på att kommunens hantering av cyklarna beskrivs som en offensiv (Sydsvenskan, 2012:7).

Vilken betydelse tillmäter arkitekten arkitekturen i konstruktionen av det offentliga rummet?

Arkitekten anser att arkitekturen i det offentliga rummet har stor betydelse. Det är tydligt i jurymotiveringarna från Kasper Salin-priset där den högkvalitativa utformningen av en byggnad, oberoende av sitt sammanhang, är kravet för att tilldelas priset. Avsaknaden av människor

---

¹⁵ Informant 2, intervju 2012-05-10

¹⁶ Informant 1, intervju 2012-05-07

¹⁷ Informant 1, intervju 2012-05-07

¹⁸ Informant 3, intervju 2012-05-11

¹⁹ Informant 2, intervju 2012-05-10

²⁰ Informant 3, intervju 2012-05-11

och det vardagliga livet är påtaglig i alla jurymotiveringar. Det är tydligt att människorna ska anpassa sig efter bebyggelsen, till exempel i 2004 års jurymotivering då priset gick till Världskulturmuseet i Göteborg, där det står:

”Centralhallens väldiga trappa ... bildar utgångspunkt för huset som scenografi och för en välregisserad vandring utmed en skruvande rörelse uppåt...” (Kasper Salin, 2004)

Byggnaden är alltså klar redan innan människan börjar använda den och detta talar för att byggnaden är det viktigaste.

I jurymotiveringen från Kasper Salin-priset 2009 då priset gick till Urbana villor är det tydligt att det egentligen inte, bokstavligt talat, inte är människorna som ska kommunicera med varandra, utan byggnadens olika delar: ”Exteriören mot gården präglas av balkonger för lokal odling, och takterasser underlättar kontakten mellan lägenheternas inre och den yttre miljön.” (Kasper Salin, 2009) Men, jag tolkar också citatet som att kontakten mellan människor orkestreras av byggnadens utformning, av det inre och det yttre. Och det gör att jag anser att arkitekterna också här menar att byggnaden är det viktigaste.

Slutsatser

Syftet med uppsatsen har varit att analysera och undersöka olika aktörers föreställningar om det offentliga rummet och vilka konsekvenser aktörernas föreställningar leder till i förändringen av det offentliga rummet idag. Utifrån analysen drar jag följande slutsatser.

Det är intressant att varken arkitekterna eller kommunen och planerarna någonsin uttrycker sig på ett sätt som kan hänvisas till det levda rummet och det relationella rummet. Lefebvres idé om det levda rummet är att det är där som faktiska händelser faktiskt äger rum, att det är där som själva livet pågår. Harveys tanke bakom det relationella rummet är att händelserna som sker i det får mening först när de ses i relation till världen utanför. Hur kan två av aktörerna som tillsammans har stor makt över offentliga rum inte uttrycka något om vad som händer i det rum där livet i sig självt faktiskt pågår?

Nyckelordet konflikt mellan offentligt och privat har störst betydelse för medborgarna. Konflikten mellan offentligt och privat uppstår i det här fallet enligt mig för att det tänkta rummet krockar med det levda rummet. Det blir tydligt att det offentliga rummet är en produkt utifrån kommunens tänkta rum och den produkten har ingen koppling till det levda rummet som medborgarnas föreställning utgår ifrån. Vidare anser jag att konflikten blir svår att lösa eftersom aktörerna inte möts halvvägs. De har svårt att sätta sig in i varandras föreställningar om det offentliga rummet.

Det offentliga rummet förändras för att olika aktörer och användare har olika idéer om vad det ska användas till och hur det ska användas. Men skapar det onödig friktion mellan olika aktörer när aktörerna väljer att se det offentliga rummet från olika perspektiv? Om svaret på den frågan är ja, vem bör i så fall byta perspektiv? Eller är det någon av aktörerna som har på sitt ansvar att se till att alla olika perspektiv uppmärksammas? Jag anser att kommunen, i det här fallet Malmö stad, bär det ansvaret. Kommunen bär ansvaret eftersom deras uppgift är den fysiska planeringen i staden och därmed ska de arbeta för att koppla ihop offentliga rum och privata rum. Utifrån den här uppsatsen är läget idag att medborgarna och kommunen aldrig möter varandra, istället uppstår en konflikt i brytpunkten mellan medborgarnas levda och relationella rum och kommunens och planerarnas absoluta och tänkta rum. Kanske kan ett sätt för kommunen att hindra att konflikter mellan offentligt och privat uppstår, vara att vidga sin föreställning om det offentliga rummet till att också låta deras föreställningar omfatta det relationella och levda rummet. Jag menar att det är nödvändigt för att kunna skapa dynamiska offentliga rum i en tid där allt fler offentliga rum styrs av privata intressen.

Förslag till fortsatt forskning

Den här uppsatsen talar för att kollisionen mellan medborgarna, kommunen och planerarna beror på att de har olika föreställningar om staden och dess offentliga rum. Vidare forskning skulle kunna behandla hur kommunen och planerarna kan vidga sina föreställningar om det offentliga rummet till att också omfatta medborgarnas föreställningar. Det är också intressant att vidare undersöka varför kommunen, planerarna och

arkitekterna är så lika i sina föreställningar om staden och dess offentliga rum.

Källförteckning

- 411 Productions (2004). Love Story on Video (Winter), DVD citerad i Németh, Jeremy (2006). Conflict, Exclusion, Relocation: Skateboarding and Public Space in *Journal of Urban Design*, vol. 11, nr. 3, s. 297-318.
- Arendt, Hannah (1998[1958]). *The Human Condition*. 2. ed. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2000). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bonilla, Hernández Mauricio (2010). Making Public Space in Low-Income Neighbourhoods in Mexico, s. 191-211 i Madanipour, Ali (red.) (2010). *Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development*. London: Routledge.
- Bryman, Alan (2008). *Social Research Methods*. 3. ed. Oxford: Oxford University Press.
- Bryman, Alan (2008). *Social Research Methods*. 3. ed. Oxford: Oxford University Press, citerar Scott, J. (1990) *A Matter of Record*. Cambridge: Polity.
- Bryman, Alan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Davis, Mike (1990). City of Quartz: Excavating the Future in Los Angeles. Verso, London: England i Van Deusen Jr, Richard. (2002). Public Space Design as Class Warfare: Urban Design, 'the Right to the City' and the Production of Clinton Square, Syracuse, NY i *GeoJournal*, nr. 58, sid. 149-158.
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Franzén, Mats (2004). Rummets tvära dialektik: notater till Henri Lefebvre sid. 49-63 i Johansson, Thomas & Sernhede, Ove (red.) (2004). *Urbanitetens omvandlingar: kultur och identitet i den postindustriella staden*. Göteborg: Daidalos.
- Gullbring, Leo. (2011). Station Triangeln blottar arkitekturens kris. (Elektronisk) Sydsvenskan, 16 november. Tillgänglig: < <http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/article1575966/rdquoStation-Triangeln-blottar-arkitekturens-krisrdquo.html> > (2012-02-15)
- Gans, Herbert J (2002). The Sociology of Space: A Use-Centered View i *City and Community* nr. 1:4 s. 329-339.
- Harvey, David (2009). *Den globala kapitalismens rum: på väg mot en teori om ojämn geografisk utveckling*. Hägersten: Tankekraft
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Judd, D. R. (1995). The Rise of the New Walled Cities i Liggett, H och Perry, D.C. (red) *Spatial Practices: Critical Exploations in Socia/Spatial Theory*, Thousand Oaks, CA: Sage i Landman, Karina (2010). Gating the Streets in South Africa, s. 131-147 i Madanipour, Ali (red.) (2010). *Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development*. London: Routledge.
- Landman, Karina (2010). Gating the Streets in South Africa, s. 131-147 i Madanipour, Ali (red.) (2010). *Whose Public Space?: International Case Studies in Urban Design and Development*. London: Routledge.

- Listerborn, Carina (2005). How Public can Public Spaces be? A short reply to Phil Hubbard's "Defending the Indefensible? A response to Carina Listerborn's 'Prostitution as "Urban Radical Chic": the Silent Acceptance of Female Exploitation'" i *City* vol. 9 nr. 3 s. 381-383.
- Madanipour, Ali (2003). *Public and Private Spaces of the City*. London: Routledge.
- Madanipour, Ali (2006). Roles and Challenges of Urban Design i *Journal of Urban Design*, vol. 11, nr. 2, s. 173-193.
- Malmö stad (2000). *Planbeskrivning tillhörande förslag till detaljplan för Station Triangeln med omgivning i Innerstaden i Malmö*. (Elektronisk). Malmö, Stadsbyggnadskontoret. Tillgänglig: <http://xyz.malmo.se/website/asp/Planer_lmvm.asp?PLAN=DP4650> (2012-02-15)
- Malmö stad (2009a) *Planbeskrivning som tillhör detaljplan för del av kvarteret Kaninen m fl i Innerstaden i Malmö*. Malmö, Stadsbyggnadskontoret.
- Malmö stad (2009b) *Samrådsredogörelse som tillhör detaljplan för del av kvarteret Kaninen m fl i Innerstaden i Malmö*. Malmö, Stadsbyggnadskontoret.
- Malmö stad (2012) Utmärkelser och priser 2008. (Elektronisk). Hemsida. Tillgänglig: <<http://www.malmo.se/Kommun--politik/Studiebesok/Utmarkelser-och-priser/Utmarkelser-och-priser-2008.html> > (2012-02-15)
- Malmö stadsbyggnadskontor (2008). *Översiktsplan för Triangeln*, UMAS, Medeon.
- Németh, Jeremy (2006). Conflict, Exclusion, Relocation: Skateboarding and Public Space i *Journal of Urban Design*, vol. 11, nr. 3, s. 297-318.
- Rydin, Yvonne (2003). *Conflict, Consensus, and Rationality in Environmental Planning: an Institutional Discourse Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Sennett, Richard (1992). *The Conscience of the Eye: the Design and Social Life of Cities*. New York: W.W.Norton.
- Sonne, Wolfgang (2003). Representing the State: Capital City Planning in the Early Twentieth Century. München, Prestel i Parkinson, John (2009). Symbolic Representation in Public Space: Capital Cities, Presence and Memory i *Representation*, vol. 45, nr. 1, s. 1-14.
- Sveriges Arkitekter (2012a). Arkitekturpriser. (Elektronisk). Hemsida. Tillgänglig: <<http://www.arkitekt.se/priser>> (2012-04-16).
- Sveriges Arkitekter (2012b). Kasper Salin-priset. (Elektronisk). Hemsida. Tillgänglig: <<http://www.arkitekt.se/salinpriset>> (2012-04-16).
- Sveriges Arkitekter (2012c). Siena-priset. (Elektronisk). Hemsida. Tillgänglig: <<http://www.arkitekt.se/sienapriset>> (2012-04-16).
- Van Deusen Jr, Richard. (2002). Public Space Design as Class Warfare: Urban Design, 'the Right to the City' and the Production of Clinton Square, Syracuse, NY i *GeoJournal*, nr. 58, sid. 149-158.
- Yin, Robert K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. 4. ed. London: SAGE.
- Zukin, Sharon (1995). *The Cultures of Cities*. Oxford: Blackwell.
- Zukin, Sharon (1998). Urban Lifestyles: Diversity and Standardisation in Spaces of Consumption i *Urban Studies*, vol. 35, nr 5-6, s. 825-839.

Lista över använda jurymotiveringar från arkitekturpriserna

Tidsperiod: 2000-2011.

Referens till arkitekturpriserna i uppsatsen enligt modellen: (Arkitekturpris, år)

- Siena-priset 2000, Omdaning av Katarina Bangata i Stockholm, mail från Jan Lang, Starka Betongindustrier 2012-05-04.
- Siena-priset 2002, Resecentrum i Norrköping. <<http://www.arkitekt.se/s4844>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2003, Raoul Wallenbergs Torg i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/s8852>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2004, Stortorget i Kalmar. <<http://www.arkitekt.se/s13224>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2005, Östra Ågatan i Uppsala. <<http://www.arkitekt.se/s17193>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2006, Vassparken och Observatorium i Hammarby Sjöstad i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/s26563>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2007, Vasaparken i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/sienapriset/2007>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2008, Stranden i Rosenlundsparken i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/s36436>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2009, Norra Bantorget i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/s51853>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2010, Sandgrundsparken i Karlstad. <<http://www.arkitekt.se/s62141>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Siena-priset 2011, Stortorget i Gävle. <<http://www.arkitekt.se/s68111>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2000, Kv Slottet i Helsingborg, mail från Per Lander, Sveriges Arkitekter, 2012-04-12.
- Kasper Salin priset 2001, Chalmers kårshus i Göteborg, mail från Per Lander, Sveriges Arkitekter, 2012-04-12.
- Kasper Salin priset 2002, Pir F på Arlanda. <<http://www.arkitekt.se/s5587>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2003, Kv Katsan, kontorshus för White i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/s8865>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2004, delat pris mellan Världskulturmuseet i Göteborg och Södertörns högskolebibliotek i Huddinge. <<http://www.arkitekt.se/s13135>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2005, Sjöstadsparterren med omgivande kvarter i Hammarby Sjöstad i Stockholm. <<http://www.arkitekt.se/salinpriset/2005>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2006, Aranäsgymnasiet med Kungsbacka teater i Kungsbacka. <<http://www.arkitekt.se/s26545>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2007, House of Sweden i Washington. <<http://www.arkitekt.se/salinpriset/2007>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2008, Kalmar konstmuseum. <<http://www.arkitekt.se/s36413>> Tillgänglig: [2012-07-27]
- Kasper Salin priset 2009, Urbana villor i Malmö. <<http://www.arkitekt.se/s51839>> Tillgänglig: [2012-07-27]

Kasper Salin priset 2010, Ryaverket i Göteborg. <<http://www.arkitekt.se/s62128>>
Tillgänglig: [2012-07-27]
Kasper Salin priset 2011, Station Triangeln i Malmö. <<http://www.arkitekt.se/s68093>> Tillgänglig: [2012-07-27]

Lista över använda artiklar från Sydsvenskans hemsida

Tidsperiod: 2010-12-01 - 2012-02-29.

Referens till artiklarna i uppsatsen enligt modellen: (Sydsvenskan, år:nummer)

2010

1. Ishaq, Tona och Lundell, Niklas (2010-12-30). Man slängdes av trångt Danmarkståg. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/man-slangdes-av-trangt-danmarkstag/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
2. Andersson, Elisabeth (2010-12-28). Malmö får ännu ett motionslopp. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sport/malmo-far-annu-ett-motionslopp/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
3. Bergström, Britt-Marie (2010-12-16) Kulladalsbor saknar tidsvinster. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/kulladalsbor-saknar-tidsvinster/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
4. Mikkelsen, Jens (2010-12-16). Hyllie station redan drabbad av klotter. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/hyllie-station-redan-drabbad-av-klotter/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
5. Håkansson, Sara (2010-12-16). Stora inkörningsproblem. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/stora-inkorningsproblem/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
6. Håkansson, Sara (2010-12-16). Stora inkörningsproblem i Citytunneln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/stora-inkorningsproblem-i-citytunneln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
7. Millroth, Thomas (2010-12-16) På jakt efter brännpunkterna. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/konst-och-form/konstrecensioner/pa-jakt-efter-brannpunkterna/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
8. Funke, Mikael och Strömkvist, Stig (2010-12-14) Pendlingen fick seg start. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/pendlingen-fick-seg-start/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
9. Funke, Mikael och Strömkvist, Stig (2010-12-13) Pendlingen fick seg start. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/pendlingen-fick-seg-start/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
10. Bengtsson, Maria och Gäre, Ann (2010-12-12). Småirriterat på Centralen. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/smairriterat-pa-centralen/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
11. Granath, Claus (2010-12-12) Nu börjar kampen för en hållplats. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/omkretsen/nu-borjar-kampen-for-en-hallplats/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
12. Carling, Anna; Magnusson, Erik och Nilsson, Ola (2010-12-12) Första tåget har gått. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/forsta-taget-har-gatt/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
13. Kilefors, Henrik (2010-12-10). Avgrävd kabel släckte Triangeln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/avgravid-kabel-slackte-triangeln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]

14. Carling, Anna (2010-12-09). Felparkerade cyklar forslas bort. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/felparkerade-cyklar-forslas-bort/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
15. Nilsson, Ola (2010-12-09). TV: Så var festen på station Triangeln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/webb-tv/webb-tv-malmo/tv--sa-var-festen-pa-triangeln>> Tillgänglig: [2012-07-27]
16. Häggström, Bibi (2010-12-09). Nattklubb för en enda natt. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/nattklubb-for-en-enda-natt/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
17. Bergström, Britt-Marie (2010-12-08) Reklam i tunneln politisk fråga. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/reklam-i-tunneln-politisk-fraga/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
18. Lund, Tobias (2010-12-07) Opera i underjorden. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/scenkonst/scenrecensioner/opera-i-underjorden/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
19. Bergström, Britt-Marie och El-Alawi, Hussein (2010-12-06) Malmöborna tog plats för ett första provåk. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/malmborna-tog-plats-for-ett-forsta-provak/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
20. Nylund, Sarah (2010-12-06) Resenärer fast om rulltrappor slutar fungera. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/resenarer-fast-om-rulltrappor-slutar-fungera/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
21. Bergström, Britt-Marie (2010-12-05) Allmänheten släpptes ner. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/allmanheten-slapptes-ner/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
22. Okänd författare (2010-12-05) Wilmer X, Posthusplatsen i Malmö. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/269900/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
23. Bergström, Britt-Marie (2010-12-05) ”Nu har vi rest tillsammans i tre minuter och börjar känna varann”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/rdquonu-har-vi-rest-tillsammans-i-tre-minuter-och-borjar-kanna-varannrdquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
24. Lindhe, Stefan (2010-12-05) ”Gör inte bilen till en klassfråga”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/opinion/rdquogor-inte-bilen-till-klassfragardquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
25. Okänd författare (2010-12-05) ”Gör inte bilen till en klassfråga”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/quotgor-inte-bilen-till-klassfragaquot/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
26. Jaderup, Anders (2010-12-04) Wilmer X värmdde upp. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/musik/konsertrecension/wilmer-x-varmde-upp/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
27. Sydsvenskan.se (2010-12-04) Citytunneln är invigd. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/citytunneln-ar-invigd/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
28. Svensson, Julia (2010-12-04) Konsten i citytunneln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/konst-och-form/konsten-i-citytunneln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
29. Mikkelsen, Jens (2010-12-03) Mycket jobb kvar. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/mycket-jobb-kvar/>> Tillgänglig: [2012-07-27]

2011

1. Okänd författare (2011-12-12) TV: Citytunneln fyller 1 år. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/webb-tv/webb-tv-malmo/tv-citytunneln-fyller-1-ar/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
2. Younes, Hanna (2011-11-16) 15-åring åtalas för fickstöld. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/15-aring-atalas-for-fickstolder/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
3. Gullbring, Leo (2011-11-16) ”Station Triangeln blottar arkitekturens kris”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/rdquostation-triangeln-blottar-arkitekturens-krisrdquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
4. Palmkvist, Joakim (2011-11-04) Skånepolisen skjuter oftare. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/skanepolisen-skjuter-oftare/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
5. Fagerström, Eskil (2011-10-28) Centalhallen lockar matgäster. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/mat-och-dryck/centalhallen-lockar-matgaster/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
6. Sydsvenskan (2011-10-05) Många resenärer väljer bort Triangeln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/manga-resenarer-valjer-bort-triangeln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
7. Andersson, Liv Akne (2011-08-29) Triangeln får garage för cyklar. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/triangeln-far-garage-for-cyklar/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
8. Hazianastasiou, Stefan (2011-08-24) Yxmän hotade till sig rånbyte. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/yxman-hotade-till-sig-ranbyte/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
9. Moreno, Federico (2011-08-18) Politiker: Stationerna för billiga. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/politiker-stationerna-for-billiga/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
10. Carling, Anna (2011-08-14) Sista stoppet på Persborg. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/sista-stoppet-pa-persborg/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
11. Brusewitz, Martin (2011-08-01) Ballong stoppade tåg i Citytunneln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/ballong-stoppade-tag-i-citytunneln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
12. Anjou, Mikael (2011-07-21) Pendlarcyklar ska flyttas. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/pendlarcyklar-ska-flyttas/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
13. Røjder, Håkan och Stark, Linda (2011-07-03) Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/250068>> Tillgänglig: [2012-07-27]
14. Stark, Linda (2011-07-03) Se upp för gatukonsten. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/se-upp-for-gatukonsten/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
15. Sydsvenskan (2011-06-19) Boknörd är nyförälskad i Lund. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/familj/fodelsedag/boknord-ar-nyforalskad-i-lund/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
16. Hagenblad, Åsa (2011-06-13) Nu är hon klar med pendling och ”stuegang”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/familj/fodelsedag/nu-ar-hon-klar-med-pendling-och-rdquostuegangrdquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
17. Häggström, Bibi (2011-06-09) Spåren från kriget rivs. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/sparen-fran-kriget-rivs/>> Tillgänglig: [2012-07-27]

18. Andersson, Liv Akne (2011-06-01) Citytunnelstation avstängd i timmar. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/citytunnelstation-avstangd-i-timmar/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
19. Andersson, Liv Akne; Bruswitz, Martin och Svensson, Gustav (2011-05-31) Tågproblem i hela södra Sverige. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/tagproblem-i-hela-sodra-sverige/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
20. Sydsvenskan (2011-05-26) Lång väg till bussbiljetten. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/omkretsen/vellinge/lang-vag-till-bussbiljetten/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
21. Törnberg, Ulf (2011-05-21) Ajöss. Idag. Typ jordbävning. Överallt. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/ajoss-idag-typ-jordbavning-overallt/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
22. Törnberg, Ulf (2011-05-21) Idag går jorden under - igen. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/varlden/idag-gar-jorden-under-ndash-igen/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
23. Stark, Linda (2011-05-16) Stativ förbjudet på tågstation. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/stativ-forbjudet-pa-tagstation/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
24. Okänd författare (2011-05-12) ”Satsa på hyrcyklar”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/quotesatsa-pa-hyrcyklarquot/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
25. Pier, Magnus (2011-05-11) Två personrån i Malmö. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/Pages/ArticlePage.aspx?id=243032&epslanguage=sv>> Tillgänglig: [2012-07-27]
26. Palmkvist, Joakim (2011-04-24) De jagades från Triangeln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/de-jagades-fran-triangeln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
27. Bergström, Britt-Marie (2011-03-13) Malmö - en tidsresa. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/malmo-300-000/malmo-ndash-en-tidsresa/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
28. Anjou, Mikael (2011-03-03) Sluttande banker ”avlutas”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/sluttande-bankar-rdquoavlutasrdquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
29. Nasr, Nathalie (2011-02-24) ”Det funkar i London - men inte här”. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/rdquodet-funkar-i-london-ndash-men-inte-harrdquo/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
30. Okänd författare (2011-02-03) Chatt om kollektivtrafiken. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/chatt-om-kollektivtrafiken/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
31. Anjou, Mikael (2011-01-31) Sundståg som på räls. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/sundstag-som-pa-rals/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
32. Okänd författare (2011-01-22) Staden hämtar andan inför framtida byggplaner. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/staden-hamtar-andan-infor-framtida-byggplaner/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
33. Anjou, Mikael (2011-01-21) Motsägande besked lurar resenärer. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/motsagande-besked-lurar-resenarer/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
34. Svensson, Julia (2011-01-12) Christian Partos ger ljuset i tunneln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/christian-partos-ger-ljuset-i-tunneln/>> Tillgänglig: [2012-07-27]

35. Bergström, Britt-Marie (2011-01-12) Lokaltåg drabbas av försening. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/lokaltag-drabbas-av-forsening/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
36. Helmin, Kiki (2011-01-08) Andlighet vakar över pendlarvardagen. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/andlighet-vakar-over-pendlarvardagen/>> Tillgänglig: [2012-07-27]

2012

1. Hagenblad, Åsa (2012-02-11) Malmö känns bäst för bibliotekarie från Köpenhamn. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/familj/fodelsedag/malmo-kanns-bast-for-bibliotekarie-fran-kopenhamn/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
2. Fjellman Jaderup, Elin (2012-02-01) Ljusning för cyklande till Hyllie. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/ljusning-for-cyklande-till-hyllie/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
3. Fjellman Jaderup, Elin (2012-02-01) MP: Dålig planering orsakade cykelkaoset. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/mp--dalig-planering-orsakade-cykelkaoset>> Tillgänglig: [2012-07-27]
4. Fjellman Jaderup, Elin (2012-01-28) Cykelparkering öppnar i sommar. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/cykelparkering-oppnar-i-sommar/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
5. Fjellman Jaderup, Elin (2012-01-27) Anders Rubin: Orimliga straff för felparkerare. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/anders-rubin--orimliga-straft-for-felparkerare>> Tillgänglig: [2012-07-27]
6. Okänd författare (2012-01-25) TV: Cykelvärdar på Triangeln. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/webb-tv/webb-tv-malmo/tv--cykelvardar-pa-triangeln>> Tillgänglig: [2012-07-27]
7. Fjellman Jaderup, Elin (2012-01-24) Rekordmånga cyklar forslas bort. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/rekordmanga-cyklar-forslas-bort/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
8. Okänd författare (2012-01-23) Chatt om cyklarna. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/chatt-om-cyklarna/>> Tillgänglig: [2012-07-27]
9. Fjellman Jaderup, Elin (2012-01-23) Cyklar rensas bort. Elektronisk: <<http://www.sydsvenskan.se/malmo/cyklar-rensas-bort/>> Tillgänglig: [2012-07-27]